

„ИЗГРЕВЪТ“

НА

БЯЛОТО БРАТСТВО

ПЕЕ И СВИРИ,

УЧИ И ЖИВЕЕ

24

**Библиотека
„Жумен клас“**

ИЗГРЕВЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

**Сборник
ТОМ 24**

Спомени на съвременници и последователи на
Всемировия Учител БЕИНСА ДУНО

Събрал, подбрал, записал, съхранил и представил
Вергилий Кръстев

Библиотека "Житен клас"
София 2008

IV.
ЕВАНГЕЛИСТИ
И
УЧЕНИЦИ

Съставил д-р Вергилий Кръстев

1. Д-р Стефан Томов
2. Учителят Дънов за прераждането.
Из Словото му / Състав. Цанка Екимова
3. Дафинка Доганова
4. Стоян Кръстов Ватралски
5. Самарянин
6. Методи Жеков Марков,
вестник "Български бранител"
и Учителят Дънов
7. Драгомир Иванов Василев
8. Павел Драгомиров Василев

1. Д-р СТЕФАН ТОМОВ

(25.03.1850, Котел – 24.04.1939, София)

1.1. Лични спомени

А) Автобиографични бележки

Християнски свят, Г. XXVIII, бр. 12 (XII.1924), с. 141–142.

Ст. Томов

Роден съм в гр. Котел на 25 март 1850 г. Първоначалното си образование получих в родния си град. През 1862 г. д-р А. Л. Лонг, първият мисионер, който положи основите на евангелското дело в Северна България, издействува да бъде приет със стипендия в английското училище в остров Малта* // * Заб. Роберт Колеж не беше още отворен. // и в началото на м. октомврий същата година заминах през Цариград за остров Малта и постъпих в английската колегия. В училището заварих други двама българи: Никола Стойчев от Шумен и Петър Матеев от Котел.

През лятото на 1865 г. се разтури английската колегия в остров Малта и с другите българи ученици аз се завърнах в Цариград и от там в родния си град Котел. През м. септемврий, 1865 г. постъпих в Роберт Колеж и в 1869 г. завърших курса на науките в тази колегия. След туй, в 1869–1870 учебни години учителствувах в гр. Ямбол и в 1870–1871 и 1871–1872 учебни години учителствувах в родния си град Котел.

От 1872 до 1874 г. бях секретар на английската болница в Галата, Цариград. През м. декемврий 1874 г. заминах за Америка, гдето пристигнах в началото на м. януарий 1875 г. и веднага постъпих в богословската семинария Дрю, щат Ню Джърси (Drew Theological Seminar, Madison, New Jersey). Завърших курса в 1877 г. със степента бакалавър по богословието (Bachelor of Divinity) и работих като пастир и проповедник в една селска методистка църква в Гилбертон, щат Пенсилвания.

През м. ноември 1878 г. бях назначен от Мисионерския Борд да работя в българската мисия и в началото на м. декемврий същата година тръгнах от Ню Йорк за България.

В Русе пристигнах в началото на м. януарий 1879 г. и бях назначен да почна проповедническа работа в гр. Търново, дето се установих в началото м. февруарий, същата година.

Работил съм като проповедник, пастир, учител в Свищов и като проповедник и пастир в Русе, Шумен и Варна.

Превел съм следните по-главни издадени от Мисията книги: "Съкратено Богословие", "Животът на Джон Уесли", "Християнско кръщение", "Животът на Исуса Христа и на Ап. Павла" от Сталери, "Огненият език или Силата на Християнството" и "Хомилетика" от Епископ Бърт. – Бил съм редактор на "Християнски Свят" петнадесет години. Сътрудничил съм и още сътруднича на "Християнски Свят" и "Зорница".

**Б) На аудиенция при първия български княз Батенберг.
В Самоков. Насилствено затваряне на Американското училище в
Свищов.**

Лични спомени

Християнски свят, Г. XXVIII, бр. 12 (XII.1924), с. 141–142.

Д-р Ст. Томов

Един от американските мисионери, който успя да научи добре български и работеше успешно около осемнадесет години в нашата мисия, беше Благ. Д. Ч. **Чалис**. Той най-напред в 1881 г. отвори в Троян поддържаното от Женското мисионерско дружество Американско девическо училище, което на другата 1882 г. биде преместено в Ловеч.

Трябваше да се построи училищно здание, но Ловешкия градски съвет правел спънки и не давал разрешение за това. Г-н Чалис беше принуден да ходи в София да действа при Министерството на вътрешните работи за добиване разрешение. Той ме повика от Свищов да го придружа в София и му помогна в тази важна работа.

На 28 февруари, 1882 г. пристигнах в Ловеч; Г-н Чалис ми разправи за шиканиите, които му правел Ловешкия градски съвет и как кметът отлагал издаването писмено разрешение за построяване училищно здание. Два-три пъти ходихме при кмета и все един и същ отговор получихме: съветът не се е събирал да разгледа въпроса; окръжният управител бил по обиколка из окръга. След два дена управителят ни прочете четирите главни точки на представения от кмета доклад по построяването на училищното здание. Давам тук тези точки като курioз:

1. Откак дошли протестантите в Ловеч православните църкви останали празни;

2. Понеже от Освободителната (руско-турската) война насам има много бедни деца в Ловеч, то всички тези деца щели да постъпят в Американското протестантско училище и щели да станат протестанти.

3. Че откак дошли протестантите в Ловеч, много жени парявали мъжете си;

4. Че в Американското училище учителите учили децата да се не покоряват на родителите си.

Управителят ни заяви, че това са много глупави причини и прибави, че ще изпрати доклада до Министерството и не се съмнява, че отговорът на министъра ще бъде благоприятен за нас.

В София ние ходихме няколко пъти при г-на Начевича, тогавашния министър на вътрешните работи и при г-на Стоилова, тогавашния началник на политическия кабинет на Негово Височество и след няколко дена Ловешки окръжен управител получил телеграма от министъра в смисъл да издаде разрешение за изграждане на училищното здание.

През краткото си пребиваване в София по този случай ние се запознахме и с г-на А. Кох, проповедника на тогавашния княз Батенберг. Г-н Кох ни издействува **аудиенция при Негово Височество**.

На 10/22 март 1882 г. ние отидохме в двореца и чакахме около половин час в приемната стая. Часът беше около 10:30 пр. пладне. Г-н Стоилов дойде при нас и ни каза, че Негово Височество ни чака. Негово Височество любезно ни подаде ръка и ме попита на френски, учил ли съм с г. Стоилов. Отговорих утвърдително. След туй ме запита за училището, което сме отворили в Ловеч. Обясних, че то ще бъде като Американското девическо училище в Самоков. Негово Височество каза, че посетил американските училища в Самоков и останал много доволен от тях и пожела добри успехи и на нашето училище. "Уверен съм, прибави Негово Височество, че във вашето училище няма да се преподава политика, както училището във Враца и в други места в Княжеството".

После Негово Височество се обърна към г-на Чалис и го попита на френски, колко години е в България, но като разбра, че г-н Чалис не говори свободно френски, каза му на английски: "You speak English of course" – Вие, разбира се, говорите английски? – След като разпита г-на Чалис за работата му в Мисията, Негово Височество казал, че много съжالياва, дето народът обръща извънредно голямо внимание на политиката и отдаде това на липса на всякаква индустрия. Ние заявихме на Негово Височество, че нашата цел е да работим за нравственото и религиозно подигане на нашия народ и се надяваме, че ще имаме поне материалната подкрепа на всички просветени българи. Аудиенцията трае около 15 минути.

Използувахме случая да отидем за няколко дена в Самоков. Бяхме на гости у американския мисионер г-на Лор. Г-н Кларк, тогавашния директор на Мъжкото училище, ни разведе из новото, наскоро построено училищно здание, което още тогава имаше добра библиотека от английски и български книги, и физически и геологически кабинет. Присъствувахме във време на преподаване и на някои от по-горните класове и в двете училища и останахме крайно доволни.

Посетихме и дядо Матинчев, който е баща в Израила на Самоковското евангелско общество. Той ни говори за гоненията, които много години е търпял от самоковските граждани, но Бог му е помагал и го е крепял да не отпадне.

Насилствено затваряне на Американското мъжко училище в Свищов

В началото на м. ноември 1882 г. се отвори в Свищов Американско мъжко училище, отначало с първоначално отделение, а после и с класно. Уреди се и пансион за ученици от други градове и села из България. По-после се отвори и богословски отдел с два класа. От този отдел излязоха седем души проповедници, от които двама са се поминали, а другите пет души още работят като пастири в Мисията.

На 1 декември 1882 г. тогавашният Свищовски окръжен управител, ме запитва, кога сме отворили нашето училище. Казах му, че своевременно поднесох на училищния инспектор официално известие за отварянето на нашето училище. Инспекторът беше уволнен и управителят временно заемаше службата му. Немалко изненадан останах, обаче, когато управителят ми каза, че между предадените нему книжа от бившия инспектор нямало подобно известие. Бившият инспектор, обаче, ме увери, че предал въпросното известие на управителя.

На другия ден управителят Сребров дойде в училището преди пладне и ни показа заповед от министерството за затварянето на нашето училище, "тъй като съществуването му било незаконно". Помолихме г-на управителя да бъде тъй добър и ни съобщи писмено тази заповед, и след един час получихме заповедта. На другия ден, на 9 часа пр. пладне аз лично занесох отговора на съобщената от управителя заповед. В отговора ние, учителите, молихме г-н управителя да ходатайствува пред г-н министъра да се отмени заповедта. Като прочете отговора, управителят каза, че понеже заповедта е ясна, то той ще затвори училището и ще арестува учителите. Отговорих, че за отговора на заповедта е отговорен г. Джонс, директор на училището, който е американец. "Не познавам американци", отвърна гневно управителя. Казах, че ще съобщя веднага решението му на директора и учителите. Додето да отида до къщата на директора и с него да се върна в училището, управителят и околийският началник с двама стражари се отправили към училището. Ние ги сварихме там и чухме учителите Лад и Икономов да обясняват и на околийския началник, че няма право да влиза в американско здание без разрешение от английския консул. Тогаз управителят извика на руски на драгуните: "Берите его" и последните поведоха г-н Икономов и мене към полицията, дето ни затвориха в една стая и ни освободиха вечерта.

През историческата 1879 година – след Учредителното събрание и избирането на първия български княз от същото събрание във Велико Търново, когато княжество България почна да се организира, д-р Байнгтон, редактора, написа във в. "Зорница" редица статии с много добри внушения по успешното организиране на новото управление в Княжество България. По онова време имаше много малко вестници и почти всички бяха политически и малко-много свързани с образувалите се още през сесията на Учредителното събрание две политически партии – Консервативна и Либерална.

"Зорница" беше едничкият безпартиен самостоятелен вестник. Беше много разпространен тогава навсякъде из България, а особено в Македония, гдето рядко се получаваха други вестници. Не ще съмнение, че всичко това "Зорница" дължеше на вещото перо на Д-р Т. Л. Байнгтон.

В 1880 г. пишещият тия редове работеше като пръв евангелски проповедник във В. Търново. В този град имаше тогава около 150 абонати на "Зорница".

За голямо съжаление още в първите години на нашия политически живот партийните борби се развиха до крайна степен. Това изпъкна още в първия митинг, държан във В. Търново на 15 август 1879 г. На този митинг, който се откри от покойния Ст. Стамболов, и на който той държа буйна ораторска реч, с която се бламира тогавашното първо министерство Бурмов–Балабанов, присъстващите на митинга гласуваха копие от прочетената резолюция да се изпрати не само на тогавашните политически вестници, но и на Княза. Пишещият тия редове присъствува на митинга и крайно възмутен от последната част на резолюцията, поиска думата и предложи да се не изпраща копие от резолюцията до Княза, обяснявайки, че от уважение към нашия още млад и неопитен държавен глава, ние не трябва да го вмесваме в нашите партийни борби. Това предложение не се прие.

Партийните борби продължиха след това и достигнаха до крайна ожесточеност. Те докараха първия преврат в 1881 г.

Като български вестник "Зорница" не можеше да не се изкаже по преврата и главният редактор, д-р Байнгтон, изложи своите възгледи по преврата, тъй както можеше да стори това само един американец, пропит с Христовите принципи на правда, истина и любов. Разбира се, д-р Байнгтон се изказа против преврата; но той не засегна нито Княза, нито водителите на партиите.

Агитаторите в полза на даване пълномощия на Княза да управлява седем години без Конституцията, която биде суспендирана, водеха крайно ожесточена борба срещу своите противници. Един само пример.

В Свищов, дето се намираше тогава пишещият тези редове, борбата се водеше тъй безразборно и свирепо от консерваторите, че малцината либерали не смееха да се проявяват. В деня, когато пристигна "Зорница" с уводната статия против преврата, в градската градина влязоха демонстративно няколко буйни младежи. Вървящият, начело, държеше новият брой "Зорница" в ръка, и дойде та се спря до пейката, дето седях аз:

"Вие ли писахте уводната статия на "Зорница"? – сърдито ме запита той.

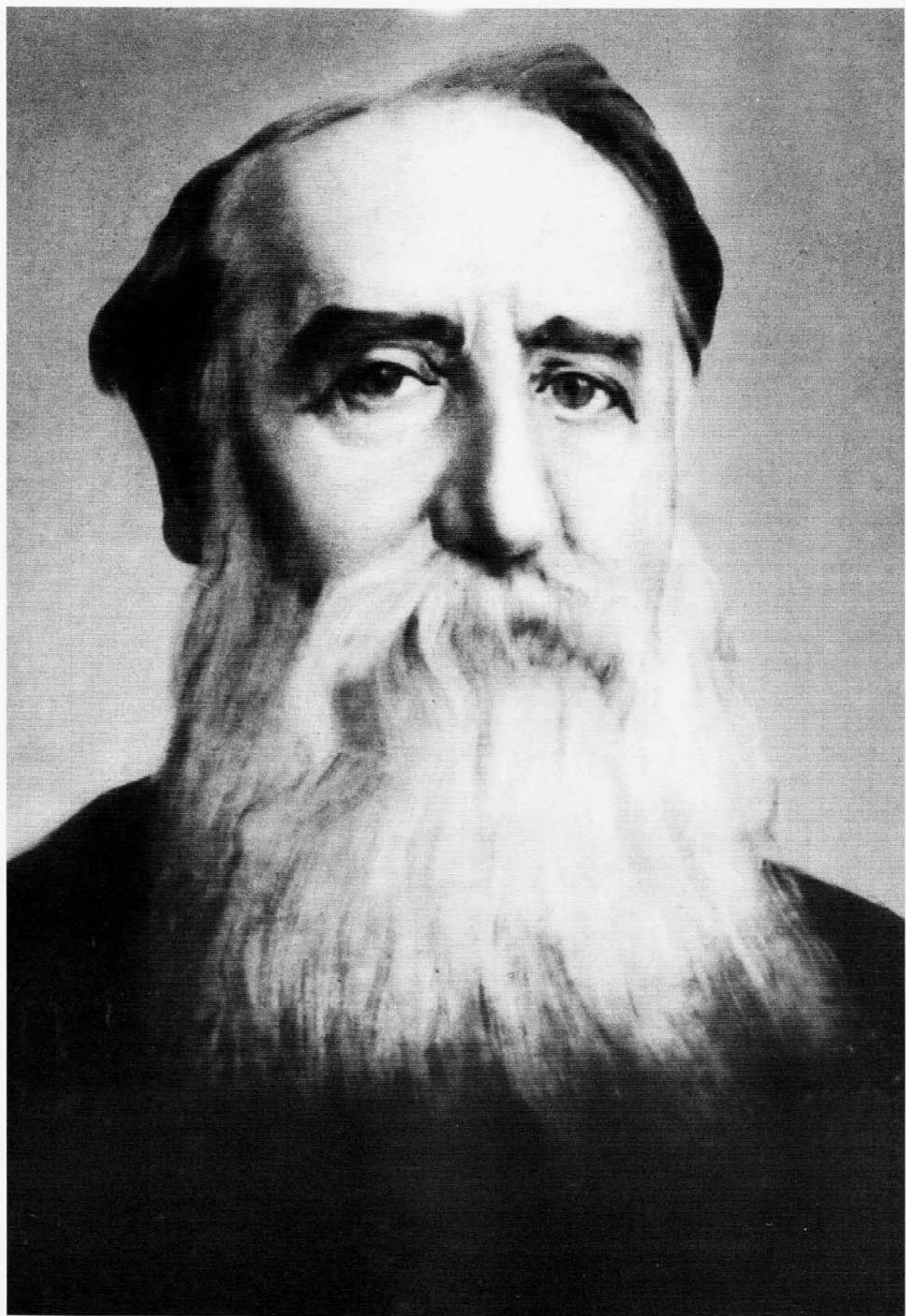
"Уводната статия е писана от редактора", отговорих аз.

"Да, да, ние знаем, че ти съчувствуващ с изказаните от редактора на "Зорница" възгледи, но виж какво става с твоята "Зорница", продължи той. В това време един от младежите драсна кибрит и запали омразния тям брой "Зорница".

"Вие можете да изгорите този и другите броеве на "Зорница", но против идеите, които "Зорница" прокарва, вие сте съвършено безсилни". Тогаз някои от

1. Мартин Лутер (1483-1546 г.)

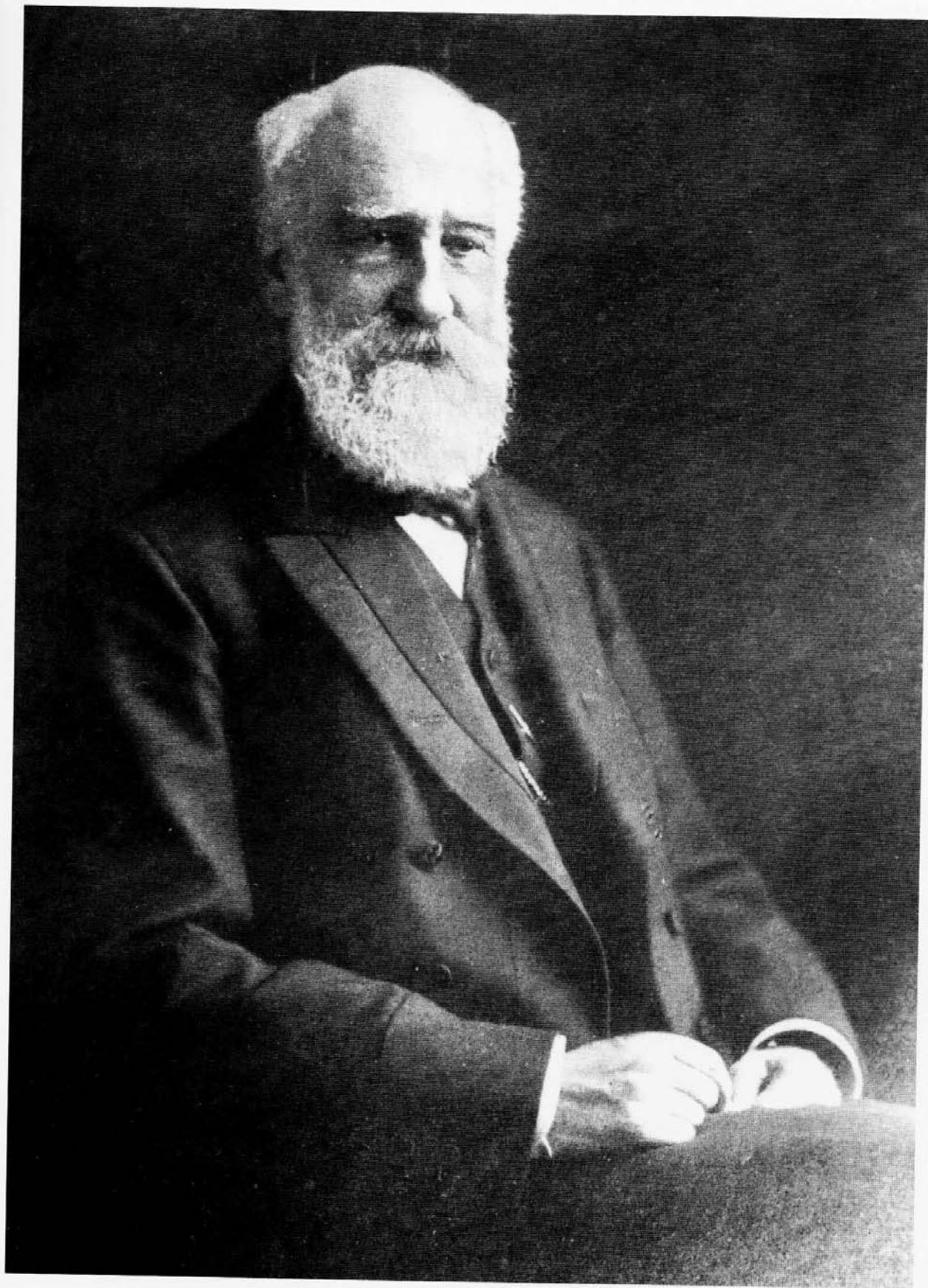
2. Д-р Алберт Лонг (1832-1901 г.)

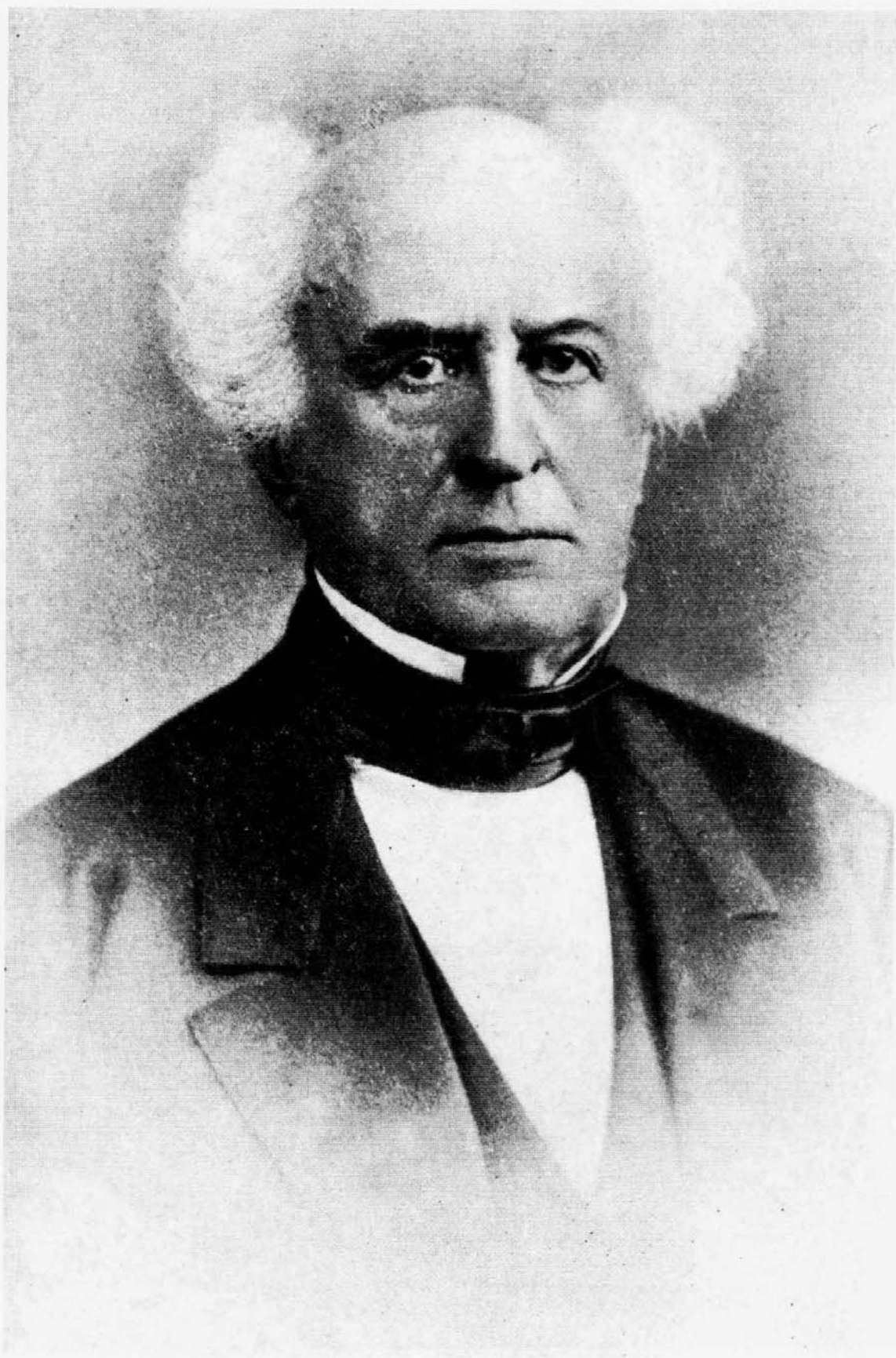
3. Д-р Алберт Лонг
с български ордени - около 1900 г.

4. Джон Уесли – основател на методизма

5. Джордж Уошбърн – директор на Роберт Колеж – 1905 г.

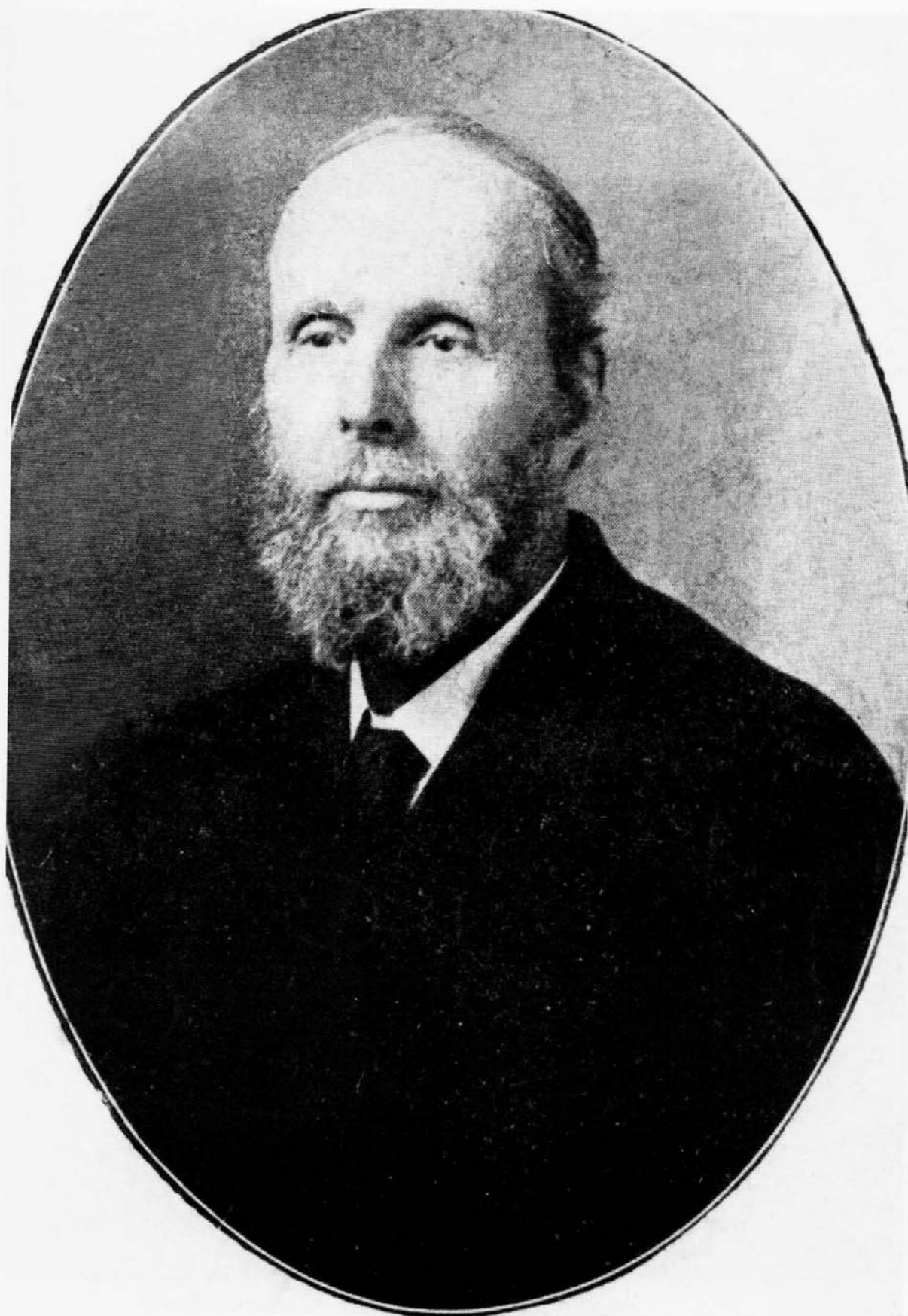
6. Христофор Роберт – създателят на Роберт Колеж

7. Сайръс Хамлин – разкрива методистката мисия
в Северна България

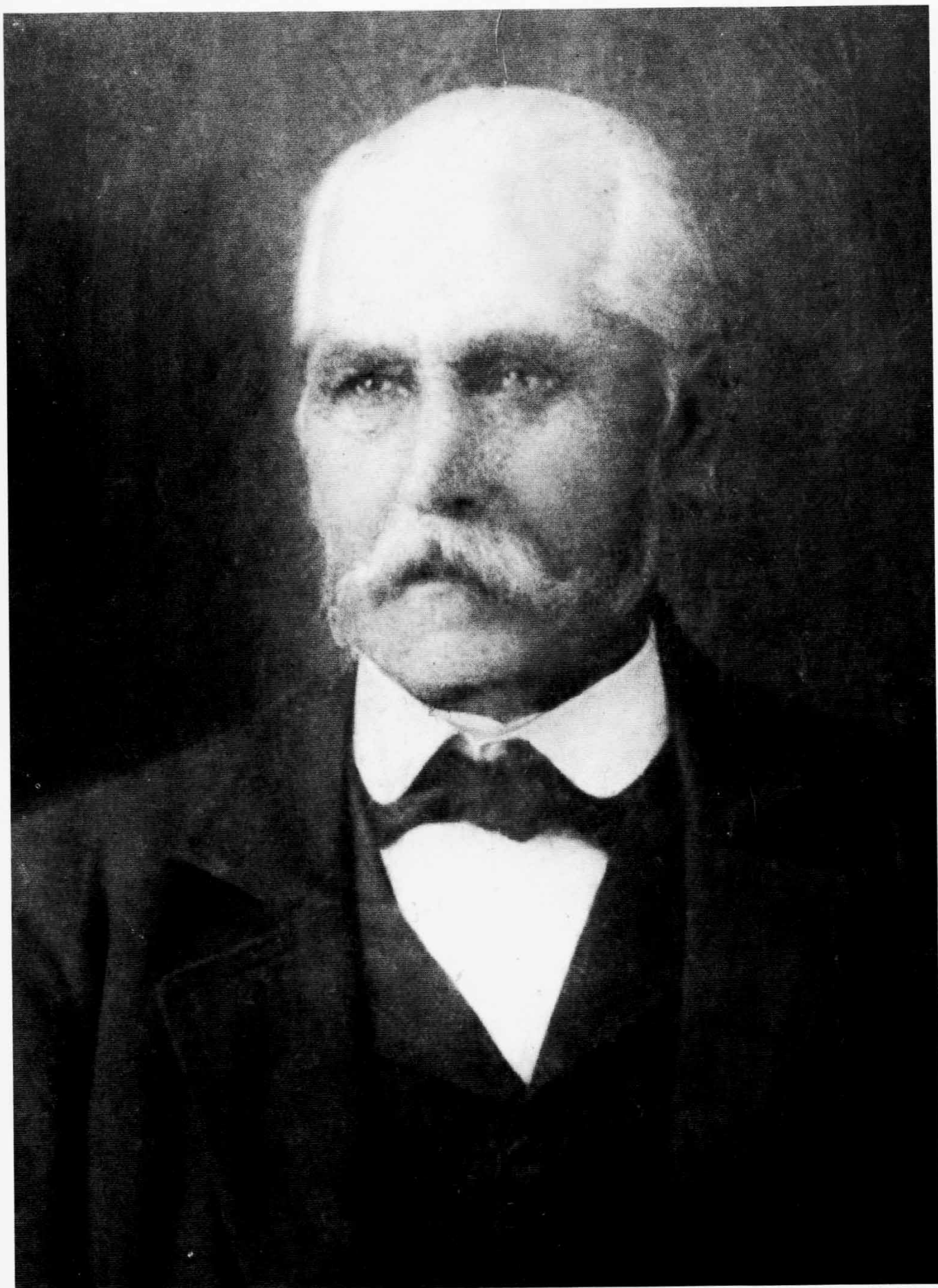
8. Първата конференция на пастирите и книгопродавците – 1876 г.

9. Д-р Дейвид Чалис – основател на евангелското училище в Свищов и организатор на духовното образование в България

10. Преводачи на Библията (1862-1871 г.)
От ляво на дясно: 1. Христодул Костович Сечанов, 2. Д-р Елиас Ригс,
3. Д-р Алберт Лонг, 4. Петко Рачо Славеиков.

11. Гаврил Илиев – първият евангелист в България

12. Митанка Гаврил Илиева – съпругата му

13. Гаврил Илиев, съпругата му Митана с децата си

14. Мисионерите – март 1869 г.
Отляво, прави: 1. Флокен от гр. Тулча,
2. Д-р Лонг в Цариград, 3. Ванлес в гр. Русе.
Отляво, седнали: 1. Гаврил Илиев в Свищов,
2. Петър Мусевич в гр. Серес.

15а. Йордан Икономов 1869г.

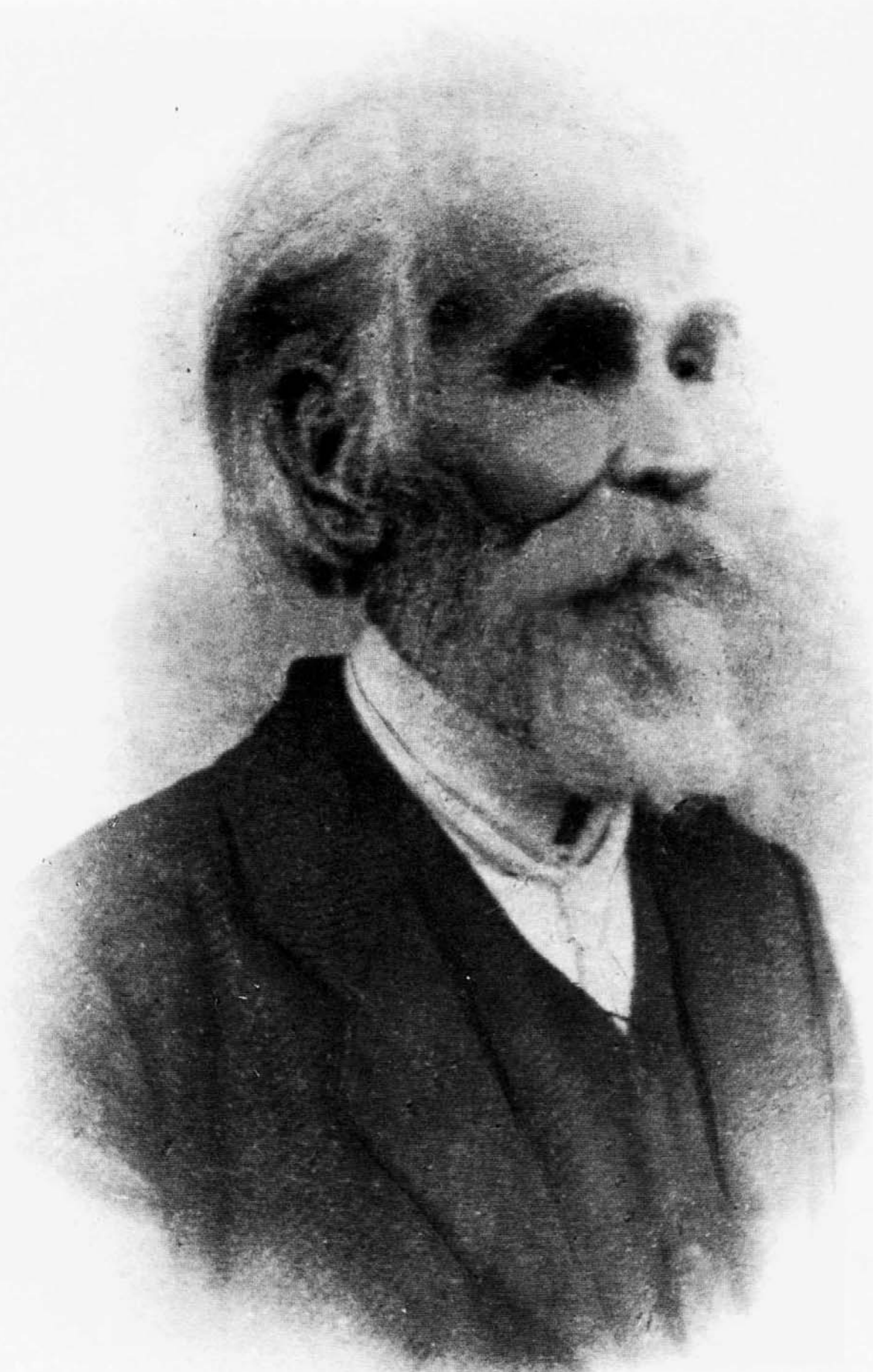
15б. Йордан Икономов 1873г.

15в. Йордан Икономов 1890г.

15г. Манола Гаврил Илиева
на 16 години, бъдеща съпруга

16. Петър Тихчев – бивш православен свещеник,
евангелист-методист и ученик на Учителя Петър Дънов

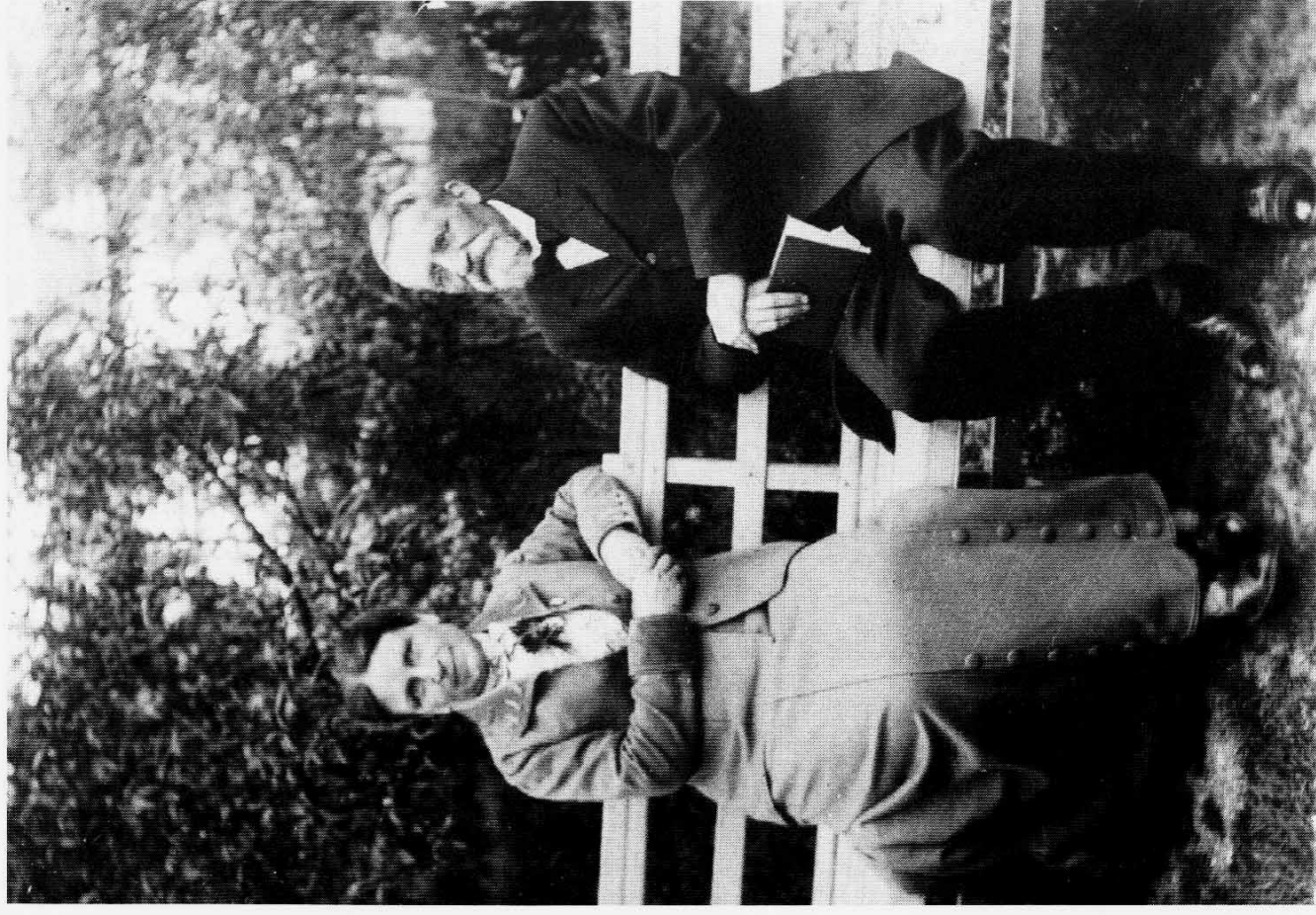
17. Семейството на Йордан Иконов и Манола Гаврил Илиева

18 а. Милка Йордан Икономова, дъщеря на Йордан Икономов

18 б. Драгомир Василев, бъдещият съпруг на Милка

19. Йордан Икономов с Манола Гаврил Илиева – 1913 г.
– дядо и баба на Павел Василев

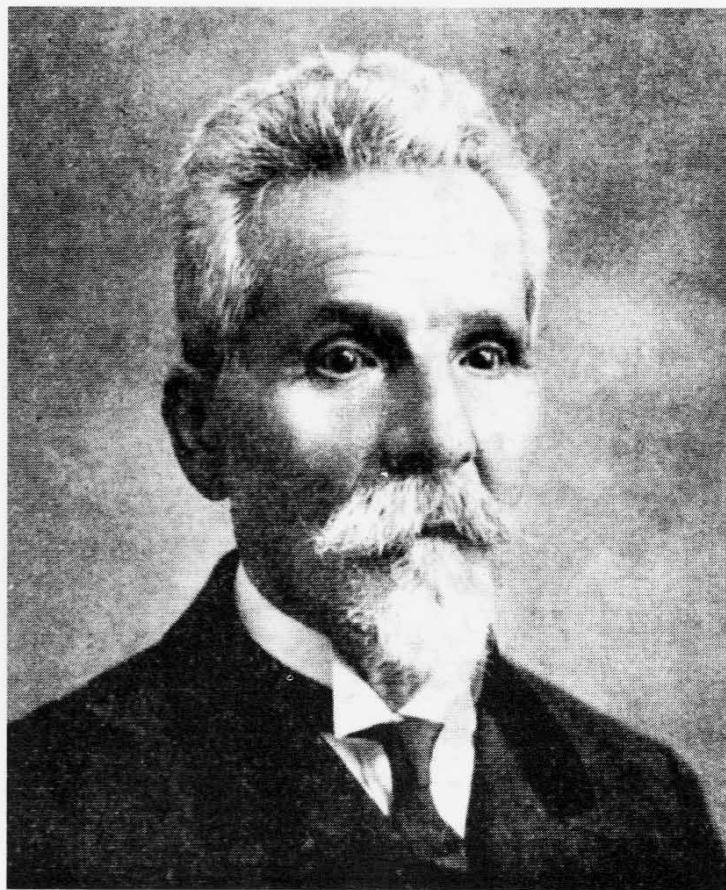
20. Дафинка Доганова, дъщеря на Йордан Икономов -(1931 г.)

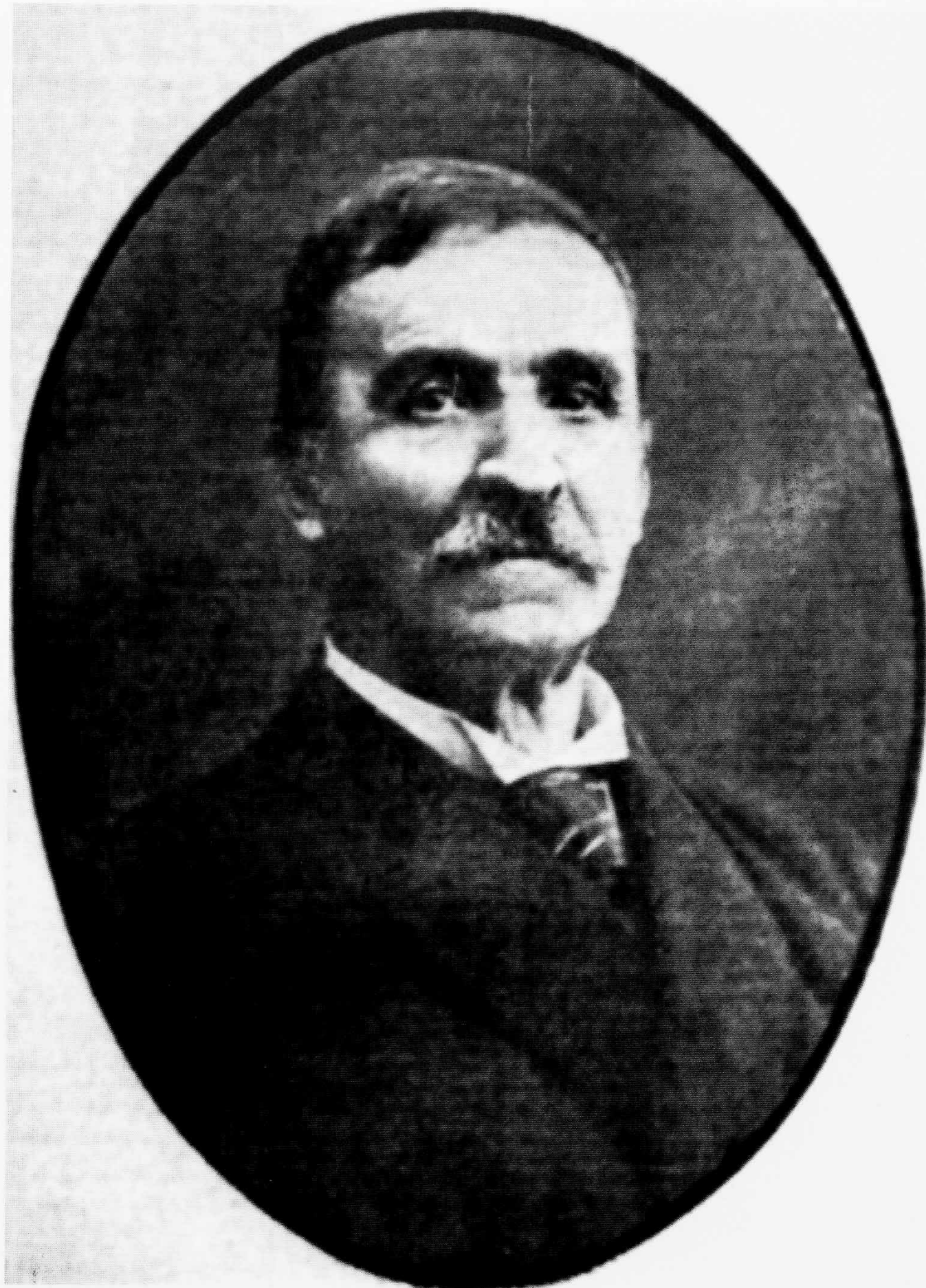
21. Дафинка Доганова

22 . Дафинка Н. Пенчева

23. Стефан Томов в различна възраст

24. Пастир Иван Сечанов

25. Цветан Цветанов през 1890 г.

26 а. Цветан Цветанов и Стефан Томов

26 б. Цветан Цветанов и Георги Сивриев

27. Цветан Цветанов и Лунка Гаврил Илиева

28. Група пастири: Отпред: 1. Иван Тодоров, 2. Стефан Томов, 3. Цветан Цветанов, Отзад: 4. Иван Сечанов и 5. Георги Сивриев

29 б. Пастор Димитър Фурнаджиев

29 а. Пастор Васил Зяпков

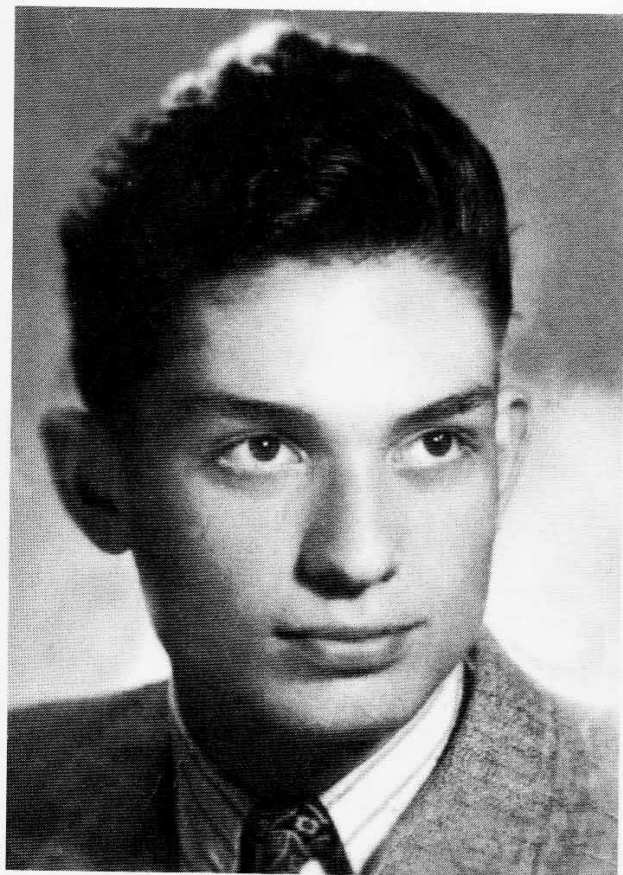
30. Драгомир Василев

31. Йорданка Михайловска Василева с децата си:
Драгомир Василев, Мария и Надя

32. Милка Йордан Икономова, съпруга на Драгомир Василев и майка на Павел Василев

33. Павел Василев в различни възрасти

34 а. Павел Василев

34 б. Елена Петрова, съпругата

35. Павел Василев ви поздравява

36. Първи випуск на Американското научно-богословско училище към Методистката мисия в гр. Свищов
Прави: 1. Христо П. Бъчваров, 2. Петър К. Дънов.
Седнали отляво надясно: 3. Иван Димитров, 4. Петър Василев,
5. Банчо Тодоров, 6. Иван Тодоров.
Забележка. Първите четирима отпред са завършили
1886 г., а другите двама 1887 г.

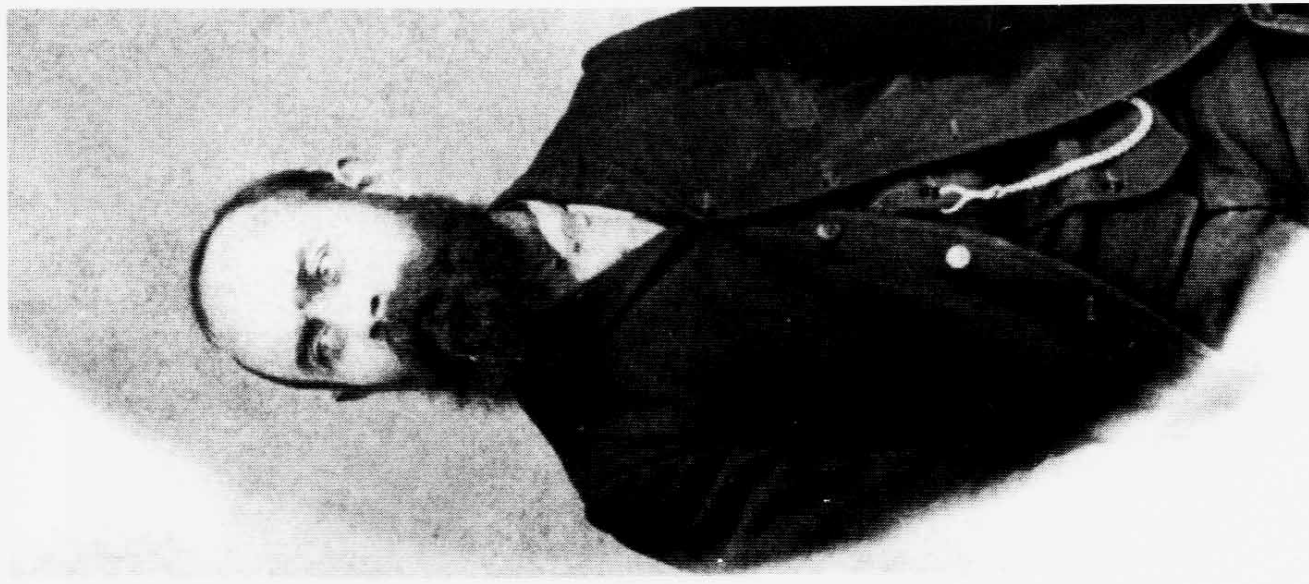
37. Снимка на Петър Дънов - 1886 г. извадена от общата снимка.

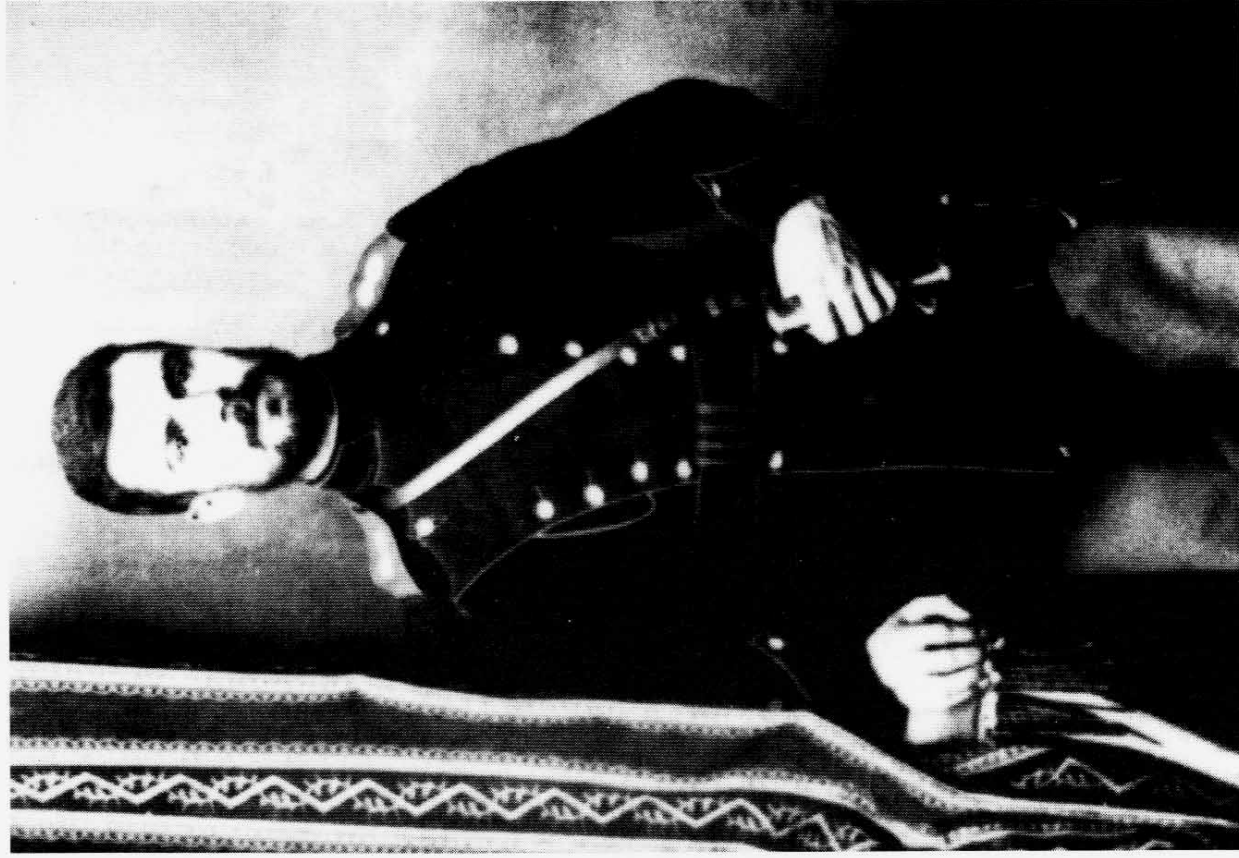
38 а. Иван Димитров

38 б. Петър Василев

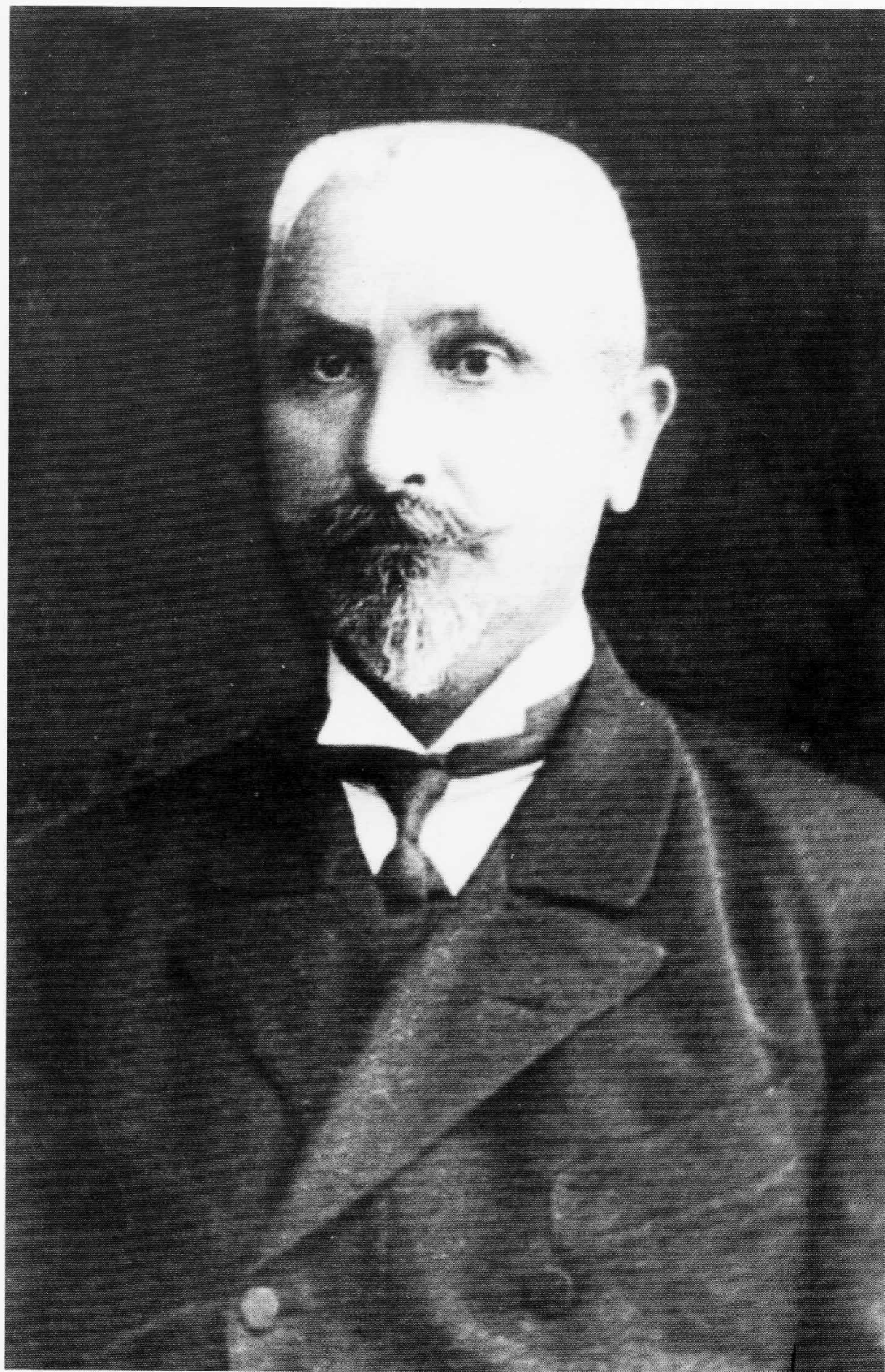
39 а. Иван Тодоров

39 б. Христо П. Бъчваров

40. Петър Дънов в с. Хотанца

41. Петър Василев

43. Петър Дънов и Марин Делчев в САЩ

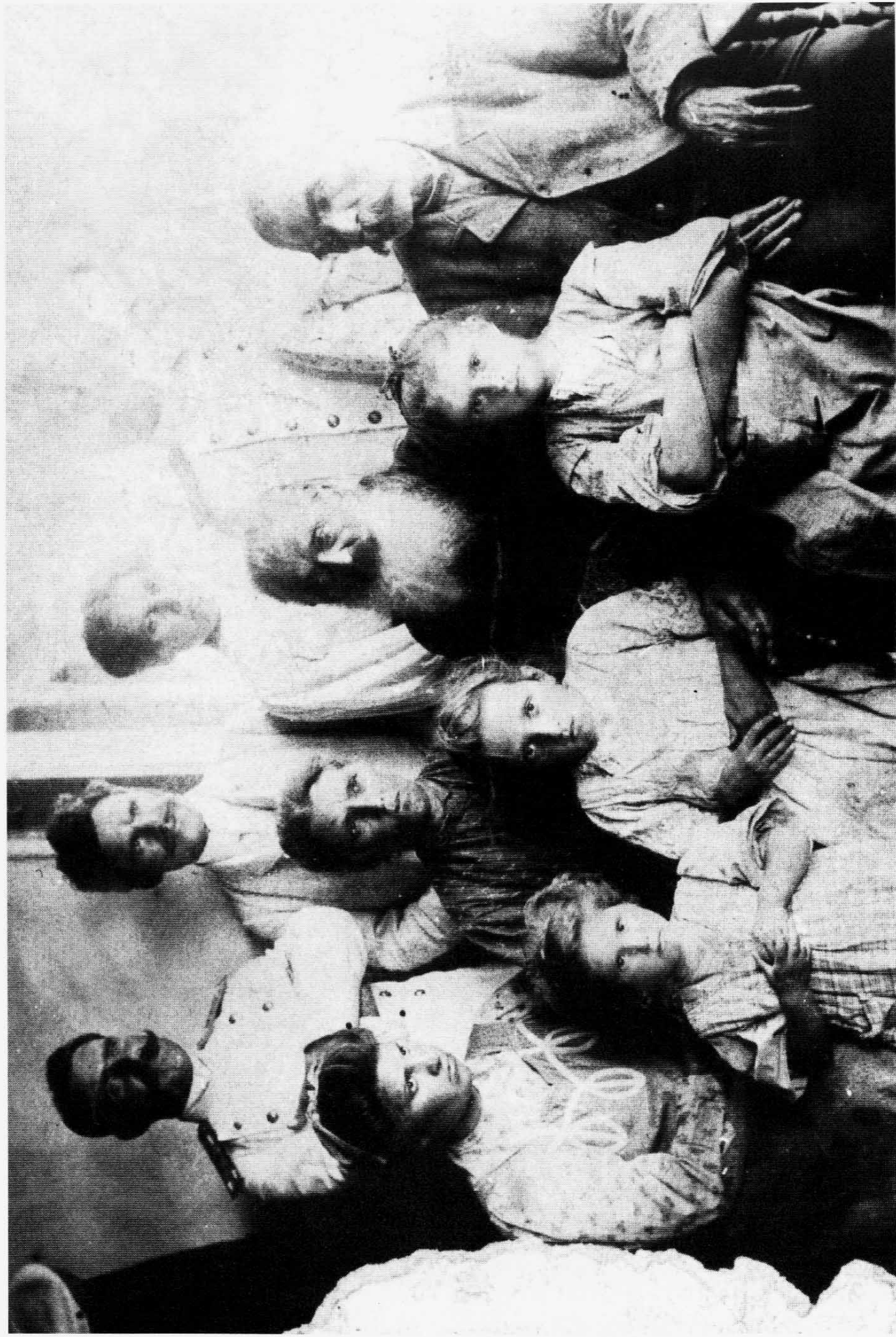
44. Петър Дънов студент в САЩ, 16 ноември 1891 г.

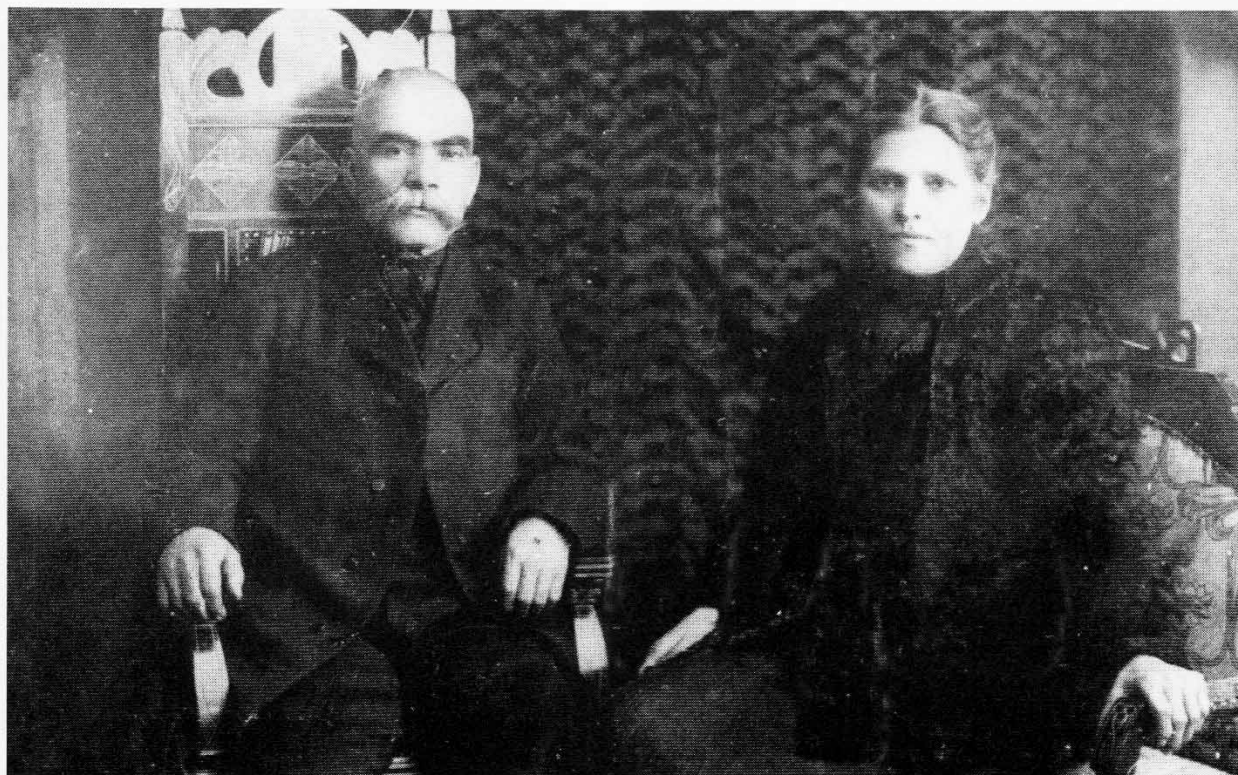
45. Поп Константин Дъновски, баща на Петър Дънов

46. Пенко Стамов и Мария Константин Дъновска, дъщеря на дедо поп Дъновски и рождена сестра на Петър Дънов, с децата си 1895 г.

47. Мария Дъновска, дедо поп Константин Дъновски
и Пенко Стамов с приятели

48 а. Пенко и Мария Стамова - 1905 г.

48 б. Мария Пенко Стамова с дъщерите си Люба,
Юрдана, Добра, Ана

младежите почнаха заплашително да въртят своите бастуни. Тъкмо тогава, обаче, влезе в градината свищовският управител, Роберт-колежки възпитаник, който ме познаваше и буйните младежи се пръснаха.

От онова време и досега "Зорница" не е престанала да ратува за въдворяването на ред, справедливост, правда, истина и любов в нашето отечество. "Зорница" е силно наблягала и още набляга на необходимостта от християнско възпитание за нашия народ, а особено за нашата младеж.

1.2. Стефан Томов в очите на съвременниците си

А) 75-годишен рожден ден на Д-р Стефан Томов Християнски свят, Г. XXVIII, бр. 12 (XII.1924), с. 141.

75 годишен рожден ден ще празнува нашият многозаслужил пастир д-р Стефан Томов на 25 март идната 1925 г. Същевременно ще чествува и 50 годишният си юбилей на непрекъсната пастирска дейност. По всяка вероятност по същото време ще празнува 50 годишен юбилей и другият стар ветеран в делото пастир Ст. Гечев.

Нека се има това предвид, за да им отдадем заслужена почит, когато идната пролет се съберем на годишната конференция. Ако светът награждава юбилярите си, колко повече ще сторят това чадата божий! Един специален комитет трябва да подготви това чествуване.

Б) Заслужен юбилей Зорница, Г. XLV, бр. 11 (18.III.1925), с. 2.

М. Н. Попов

От няколко години насам юбилеите твърде много зачестиха: отпразнуват свои десет годишнини, петнадесетгодишни, двадесетгодишни и най-вече тридесетгодишни юбилеи откакто са постъпили на служба в избраното свое поприще. Превили са ги и правят го това разсилни, писари, началници, учители, съдии, свещеници и пр. Подобни юбилеи са станали вече банални. Много хора, а между тях и аз, им приписват тщеславие. Твърде нарядко сме имали петдесетгодишен юбилей. По такъв случай за един юбилей, който ми се струва, трябва да се устрои от нас, евангелистите, искам да напомня и кажа нещо за юбиляра.

На 25 т.м. Д-р Стефан Томов ще отпразнува в гр. Свищов в семеен кръг своя седемдесет и пет годишен рожден ден. Същевременно д-р Томов навършва и петдесетгодишна просветна дейност като учител, евангелски пастир и литератор.

Д-р Стефан Томов е роден на 12 (25) март 1850 г. в гр. Котел. Първоначалното си образование той получил в родния си град. През лятото на 1861 г. първите методистки мисионери в Северна България, бележитите американци Д-р Лонг и Д-р Претиман посетили Котел и били на гости у вуйчото на д-р Томова, хаджи Стоил Бонев. Представен бил и младият Стефан на тях. Те го разпитвали какво учи в училището и го насърчили да учи прилежно и занапред. Резултат от това му първо свиждане с Д-р Лонг било издействуване от негова страна – младото котленче да бъде прието в английското училище на о. Малта, което било един вид гимназия. В 1862 г., през м. октомврий Стефан Томов заминал за о. Малта, дето престоял в споменатото училище до юлий 1865 г. През септемврий същата година той постъпил в Роберт Колеж и завършил курса на науките в това учебно заведение в 1869 г.

След завършване курса в Роберт Колеж пълният с енергия Томов учителствувал през учебната 1869–1870 г. в гр. Ямбол, а през 1870–1872 г. в родния си град Котел. В 1873 г. заел секретарската длъжност в английската болница в Галата, Цариград. Жаден за по-високо образование е с цел да се специализира през декември, 1874 г. той тръгнал за Съединените Щати и в началото на януари 1875 г. постъпил в богословската семинария (Drew Theological Seminar) дето завършил богословски курс в 1877 г. след като служил една година като пастир в с. Гилбертон, Пенсилвания, той бива назначен от Методисткия Мисионерски Борд за пастир в България, гдето пристигнал и заел проповедническа длъжност в Търново.

Д-р Ст. Томов е един от заслужилите евангелски пастири в България, който е работил в градовете Свищов, Русе, Шумен и Варна. Засега е пак в Свищов.

Освен пастирството, Д-р Томов е бил още и неуморим работник и в полето на религиозната литература. Той е редактирал за 15 години сп. "Християнски свят" и, като член в редакционния комитет на в. "Зорница", на всеки от читателите на този вестник са известни неговите религиозно-богословски и критични статии, с които той силно е застъпвал основните учения на християнството. При това, Д-р Томов е превел:

- 1) "Съкратено богословие" от Бини;
- 2) "Животът на Джон Веслей" от М. Лелиевър;
- 3) "Животът на Христа" от Стокър;
- 4) "Животът на апостол Павла" от Стокър;
- 5) "Християнско кръщение" от Мерил;
- 6) "Огненият език" или "Силата на Християнството" от Артур; и
- 7) "Ръководство по Хомилетика" от Д-р Бърт.

Като проповедник и сказчик, като богослов и критик, като религиозен евангелски писател и като човек и приятел, Д-р Томов е известен на всички евангелисти в България и мнозина други измежду народа ни; и аз нямам съмнение, че множеството му приятели ще се радват с него заедно при навършването му на 75-годишна възраст на 25 т. м. По случай на Методистката конференция, която ще се държи в София през м. април, ще му се устрои един добре заслужил юбилей за 50 годишната му проповедническа и писателска дейност.

М. Н. Попов

В) Евангелските ветерани **Зорница, Г. LI, бр. 10 (11.III.1931), с. 2.**

Н. Ив. Цаков

Те се броят на пръсти. И един от тях е пастир Стефан Томов. Когато си спомня за тия евангелски пионери, в моя ум изпъква силуета на висок, здрав дъб, разперил клони край някой друм. Бури яростно са се развихряли над него, но той е оставал непоклатим. Нищо не е могло да го сломи. Така е и с нашите ветерани – те са евангелските дъбове: силни, твърди и успешни в живота.

Той е бил мой учител по френски. Не мога да се похваля, че за една година той успя да влее в мозъка ми безбройните спрежения на глаголите, или да пресади у мене една стотна от голямата си способност да владее чужди езици, но друг, по-съществен урок д-р Стефан Томов ми е предал и отпечатил за цял живот: и това е твърдата му вяра в Бога. Нищо не бе в състояние да разколебае неговото упование и вяра в Създателя. И за мен п-р Томов е един от хората, които са ми спомогнали да засиля и укрепя вярата си в Бога.

Тих, скромн, готов да послужи на всички, ревностен да разнася благата вест, силен да побеждава живота, такъв си остана за мене п-р Томов и до днес.

Годините са се изнизали. Тялото е отслабнало, косите побелели, но ума, сърцето, душата му са запазили своята свежест, любвеобилност и чистота. Нито

вярата му, нито пламенността му не са го напуснали. Той е един от непоклатимите и величествени дъбове в българският евангелизъм.

Сега живее в тихия Свищов. Как бих искал да стисна десницата му и да му кажа: "Благодаря ти, учителю, за урока, който ме научи. Благодаря за това, що си дал на нашето евангелско дело, за всичките ти трудове: да ни служиш, поучаваш, укрепяш и сочиш пътя към Бога. Ние, младите, дълбоко ценим това. И молбата ни е, щото Бог да ни направи достойни да ходим по Вашите стъпки. Да живеете още много, много години, за да ни вдъхновявате и крепите."

Д-р Томов е роден в Котел на 25 март 1850 г. Първоначалното си образование е получил в родния си град. Следвал в английския колеж в о. Малта. Свършил е Роберт Колеж в 1869 г. През учебната 1869–1870 г. е учителствувал в Котел. През 1875 г. заминал за Америка, гдето успешно завършил богословската семинария в Медисън. Като пастир работил е в следните градове – В. Търново, Свищов, Русе, Шумен и Варна.

Превел е от английски много книги.

Редактирал е сп. "Християнски свят".

Бил е дълги години редовен сътрудник и 4 години член на редакционния комитет на "Зорница".

Запитахме го да ни каже мнението си за евангелското движение днес. И той казва:

– Българският евангелизъм е една духовна сила в нашето отечество. Има много още да се желае за българския евангелизъм. Необходимо е да се положат усилия и се намерят потребните сили и средства за редовно издаване на евангелски книги. През последните 30 години много малко евангелски книги са били издадени; трябва също да се развие по-усилена евангелизаторска работа.

Но п-р Томов следи живота и дейността на родната църква. За нея той мисли така:

– Православната църква е напреднала в някои отношения. Отворила е Богословска семинария и е открила богословски факултет, за който по-рано не можеше и да се мисли. В градовете сега има образовани свещеници; но свещеници с духовен живот и пламенно усърдие в православната църква са още по-голяма рядкост. Българската православна църква се нуждае от един духовен реформатор. Дано Бог скоро въздигне такъв.

Н. Ив. Цаков

Г) Пастир Д-р Стефан Томов

Роден на 25 март 1850 г. в гр. Котел,

починал в София на 24 април 1939 г.

Български бранител, Г. Х, бр. 103/4, 5 (V–VI. 1939), с. 2.

М. Ж. Марков

Епохата на Възраждането ни като че ли бе създадена от сонм светли духове, които небето – смилило се над III-о ни царство – низпосла в България. С тяхното отминаване осиротяват не само средите, в които те са работили, но и цялото Отечество.

Един от тези светли възрожденски духове е и д-р Томов! Не случайно сякаш той бе родом от българската Атина – Котел. Смирен до съвършенство, той остана настрана от громката земна слава, защото диреше небесната, но ония, които го помнят, пазят и ще пазят образа му на искрен християнин.

– Той беше един истински евангелист, каквито рядко имате – каза по смъртта му Н. В. Пр. Софийският Стефан. А свещеникът А. п. Маджаров се изрази така:

– Д-р Томов бе отличен във всяко отношение, като човек и Христов последовател.

Неговото християнство проф. Вл. Тод. Хиндалов очерта в качествата му на добър българин, защото, каза той, гражданственост и християнщина се преливат, както водата в сунгера и сунгерът във водата.

Християнството докато за мнозина е само външна дреха, за скъпият покойник то бе живот и дихание. Неговият отличен син г. проф. Тома Томов свидетелствува за патриархалната му осанка на свещенослужител и в дома, плод на което се явява силната вяра на чедата му и техният примерен живот по стъпките на мил баща. Дори, както знаем, при поканата му да вземе министерски пост още при княза Батенберг, той отказва, за да остане верен на Христа:

– Аз съм Негов министър (служител)!

Но с тоя отказ – аз искрено смятам, че не д-р Томов, а България е загубила своя честен и безкористен служител; да не говорим за Евангелизма. . .

Въпреки своята скромност, д-р Томов можеше с какво да се похвали. Той взема най-живо участие в I-о ни Учредително събрание във В. Търново, като по онова време е бил един от най-образованите ни българи. Той бе отличен класик и владееше над 10 езика.

П-р Томов, като истински християнин и отличен академик, гледаше на нещата от високо и строго библейски.

Не бе сектант и за всички църкви даваше психологическо обяснение на съществуване. Обичаше и тачеше Православната църква като народна, а за г. Дънов, чийто учител той е бил, и учението му, д-р Томов даваше най-симпатични отзиви, както за петдесетниците и пр. Той нямаше лични врагове и бе чист като дете.

Един от принципите в ежедневието му беше: "Търсете първом Царството Божие и Неговата правда и . . . всичко друго ще ви се приложи". И наистина, домът му – скромен пастирски дом – никога не е оставал в лишние, защото при д-р Томовата благодат и вяра, Небето бе тъй близко до земята. . .

Една от последните му думи и пожелания предсмъртни са били – да види Евангелизмът единен, обединен.

Освен съкровищница от отлични преводи, като "Огненият език", "Пътешественикът" на Бънян и др., той ни оставя и своите спомени с исторически бележки и "История на българския методизъм в ръкопис".

Д-р Томов бе от гигантската редица на дядо Симеона, достигнал 90 годишна възраст. Още един възрожденски дъб падна. . . Мястото им празно чака достойни заместници.

М. Ж. М.

**Д) Един ратник от епохата преди и след Освобождението
Сборник в памет на проф. Петър Ников. София, 1940, с. 498–508.**

*Издадено и в отделна брошура със снимки на Стефан Томов
Тома Стефанов Томов*

Нашето Освобождение бележи, в много случаи, един завършек и едно начало: завършек на една епоха, пълна със страдания, горчивини, борби, на един особен устрем на духовете, на едно напъване на волите към свободен живот, на една особена преданост и себеотрицание в областта на личния и обществен живот; начало на един нов живот, на едно ново време, на нови усилия за уреждане на новото свободно отечество, на нови идеали и нови борби.

Израз на всички тези стремежи и борби, на всичките промени в дух и настроение след Освобождението намираме, между другото, и в литературата: образите, изваяни с такава вещина и стоплени с толкова любов във Вазовите

“Под игото” и “Нова земя”, ясно подчертават бурното и величава минало и неясното, пълно също така с борби и трудности настояще. Ако, за доизкарване на трудното дело на Освобождението са били нужни беззаветно предани души и здрави характери, не по-малко сила, любов и преданост се забелязват у първите строители на съвременна България. Това ни показва първото Велико народно събрание, изработването на Конституцията и новоустроения политически и социален живот в свободна България. Целта на тази кратка статия е да изтъкне някои черти из живота и дейността на един скромнен деец от времето преди и след Освобождението, който е обичал своето отечество и е работил за него с всичката жар на своята младост, с всичкото знание и сила на своята зряла възраст и с цялата опитност и душевна ведрина на своята старост.

Касае се за **д-р Стефан Томов**, роден в Котел на 13 март ст. с. 1850 г. и склопил очи в София на 24 април 1939 г. Произлизащ от видно котленско семейство, той е следвал до 12 годишна възраст в родния си град (гдето е учил гръцки с даскал Христо Калудов) до септември 1862 г., когато заминава за о-в Малта и следва в английския колеж до юлий 1865 г., след което в септемврий същата година постъпва като студент в новооткрития Роберт колеж в Цариград, който завършва с отличие в 1869 г. Характерно е за младия Томов обстоятелството, че той е много прилежен, любознателен и че всичко му се отдава много лесно. (Той получава две награди в Малта и три награди в Цариград и е назначен за месеците септемврий и октомврий 1869 г. за помощник-учител в Роберт колеж.)

През м. ноемврий с. г. П. Р. Славеиков, тогавашен редактор на в. Македония, препоръчва Томова за главен учител на класното училище в Ямбол, гдето е преподавал български, френски и турски. В неделен ден и в празник той е държал често сказки.

В този град той е учителствувал само една година, след което отива в родния си град и остава за учител две години, 1870/71 и 1871/72. Тук той е имал случая през пролетта на 1871 г. да приветствува, като главен учител, първия български екзарх Антим, който на път за Цариград, е минал през Котел.

Годините 1874–1878 Томов прекарва в Америка (Madison, New Jersey) гдето свършва по богословие. Връща се в България в началото на 1879 г. и започва своята дейност като евангелски пастир в Търново /февруарий 1878/.

По това време в нашата стара столица е кипял трескав живот, предстояло е наскоро отварянето на Учредителното събрание с представители от новосъставеното, съгласно Берлинския договор, българско княжество. Той е имал възможността да участвува в посрещането на руския императорски комисар княз Дондуков-Корсаков (идещ от София, за да открие Учредителното събрание на 10 май) и да се запознае, по този случай, с митрополит Климента.

За интересните събития по онова време предпочитам да заема следните редове от необнародваните още “Спомени” на д-р Ст. Томова:

“На 10-и март се отвори тържествено Учредителното събрание с реч от императорския комисар, който имаше за свой представител учения руски юрист Лукиянов. Преди определения за отварянето на Учредителното събрание ден, събрали се бяха не само редовно избраните от пределите на българското княжество народни представители, но и избраните от Тракия (Източна Румелия) и Македония представители. На последните руския императорски комисар нареди да се каже, че не могат да бъдат признати за представители и че ще могат да присъствуват на събранието само като слушатели.

За председател на Учредителното събрание биде избран Видинският митрополит Антим. Всичките митрополити присъствуваха като представители ex officio на Учредителното събрание. По-видните представители на това събрание бяха Драган Цанков, Петко Р. Славеиков, Марко Балабанов, Тодор Икономов, които бяха взели и живо участие в борбата и решението на черковния въпрос. С тях се познавах още от Цариград, когато бях студент в Роберт Колеж. По-младите,

които заедно с гореспоменатите вземаха също живо участие в разискванията на Учредителното събрание, бяха д-р К. Стоилов, Петко Каравелов, Д. Греков и Стефан Стамболов; с последните трима се запознах тогава.

След конституирането на бюрото, по предложение, прие се единодушно да се изпрати от председателя на събраниято благодарствена телеграма до редакцията на в. Daily News в Лондон за неговата заслуга с обнародването най-напред пълен отчет за ужасните кланета в Батак и Перушица. След една седмица се получи в бюрото няколко екземпляра от броя на Daily News с уводна статия, в която редакцията изказваше своята благодарност за изпратената от председателя на събраниято телеграма и пожелаваше благотворна дейност на събраниято. Не зная защо – понеже имаше и други, които знаеха английски – владиците поканиха мене да им превода уводната статия на Daily News и след туй всички се обърнаха любезно към мене, благодариха ми и ми заявиха, че те нямат нищо против такива образовани евангелски проповедници като мене. ...

Задачата на Учредителното събрание беше да изработи конституция за българското княжество. Императорският комисар остави на бюрото проект за конституция, екземпляр от който се даде на всеки представител. Събраниято избра една 25 членна комисия, която да изучи този проект и да представи доклад на събраниято. В комисията влизаха, освен владиците, Марко Балабанов, д-р К. Стоилов и Д. Греков. След няколко дена комисията раздаде отпечатания си доклад на представителите на Учредителното събрание.

Интересно е да се отбележи тук борбата на Томова срещу едно стеснително и неправилно схващане и прилагане на така наречения **"прозелитизъм"** // *Бележка на съставителя на "Изгревът"*. Prosilytos – от *гръцки* – пришелец, новопокръстен, новоприет; *църковен термин* – стремеж да привлечат последователи към някое вероизповедание. // по онова време, мерки срещу който са били предвидени в доклада на комисията. Ето какво се чете по-нататък в спомените:

"В доклада, между друго, се добавяше от комисията и следната клауза: "Прозелитизмът е забранен в българското княжество". Една вечер, продължава Томов, отидох в ресторанта, дето се хранеха Марко Балабанов и К. Стоилов и след като ги поздравих, обърнах се към г-на Стоилова и го запитах, как разбира той думата прозелитизъм. Той не отговори ясно, а само се постара да обясни, че уж тази клауза била назначена да се не допускат проповеди против православната църква. "Позволете ми тогава да Ви обясня, казах аз, как ще разбират и тълкуват тази клауза българските власти, щом се изправя да проповядвам евангелието в някой салон във В. Търново, например: ще влезе един полицаи и ще се обърне към мене с думите: "Вие нарушавате Конституцията с вашата проповед, вие прозелитствувате, а прозелитизмът е забранен; веднага спрете, инак ще ви арестувам и ще ви заведе в участъка". Марко Балабанов се постара и той да обясни значението на думата прозелитизъм, но и от неговото обяснение нищо не се разбра. Целият този доклад биде отхвърлен с голямо болшинство от Учредителното събрание, което избра друга комисия да изработи нов проект, който биде приет от същото събрание. Това е Търновската Конституция, която в последствие, претърпя малки изменения.

По това време се разделиха народните представители на Учредителното събрание на две партии – Консервативна и Либерална.

В първата влизаха владиците и следните по-видни и способни представители, които застанаха начело на тази партия, а именно: Марко Балабанов, Константин Стоилов, Тодор Икономов, Григор Начевич и Димитър Греков.

Начело на Либералната партия застанаха Драган Цанков, Петко Каравелов и Стефан Стамболов. Последните успяха да привлекат на своя страна болшинството представители от Учредителното събрание.

Като преводач на г-на Грант, кореспондент на в. "Таймс", аз присъствувах всеки ден на заседанията на събранието и следях разискванията. Не малко странно беше това обстоятелство, че повечето от представителите, възпитаници на западно-европейските държави, влязоха в Консервативната партия, а руските възпитаници, начело с Каравелова и Стамболова, се проявиха като крайни либерали".

Ето какво се казва за избирането на първия български княз:

"На 16-и април първото Велико народно събрание избра за княз Александър Батенберг. При влизането си в старата българска столица, той биде тържествено и славно посрещнат от голямо множество граждани и селяни. Заведен биде на определената за него квартира на главната улица, близо до тъй наречения стар Стамбулов хан. Вечерта към 9 часа, накрая на града избухна пожар, който биде набързо угасен. Простолюдието взе това за лош признак.

При голяма тържественост, в големия салон, гдето заседаваше Великото народно събрание, първият български княз даде клетва, че ще пази приетата българска Конституция".

Ето какво намираме и за Петко Каравелова: "През това време, с някои от кореспондентите, вечер, посещавах някои от по-видните народни представители. Една вечер посетихме на квартирата му Петко Каравелова. На масата в стаята му видях съчиненията на английския философ John Stuart Mill. Каравелов ни прие много любезно. Седнахме и завързахме разговор. Каравелов с българските кореспонденти, аз с английските кореспонденти. След малко се обърна Каравелов към английските кореспонденти и ги запита нещо, преведох му и се сетих да го запитам, говори ли английски: "Нищо не разбирам от английски", каза той. – Как тъй, отвърнах аз, на масата виждам на английски съчиненията на Джон Стюарт Мил?" – "Да, да, добави той, тези съчинения чета и ги разбирам, но когато чувам да се говори английски, разбирам толкоз, колкото, ако се говореше китайски".

Друга една малка случка на митинга по бламирането на първото министерство показва, как Томов е имал силен усет към парламентарен режим.

"На 15/27 август същата 1879 година на 8 часа заранта, срещнах на Баждарлъка – главната улица в Търново – г-на Стамболова, който много живо и весело ми каза: "Тази заран на 10 часа ще се държи политически митинг в двора на черквата "Св. Никола", заповядайте и Вие на този митинг". Благодарих за поканата и казах, че ще отида. И действително, на определеното време отидох. На черковния двор бяха се събрали няколко граждани и селяни. Последните бяха заобиколили стария народен труженик П. Р. Славейков, който може би им обясняваше значението на митинга. Около поставената в средата на двора маса седеше Стамболов с няколко граждани и двама-трима руски офицери. На определеното време се изправи Стамболов и откри митинга, като обясни с няколко думи значението и целта му. Той заяви, че целта на митинга е да разгледа делата на тогавашното първо министерство Бурмов-Балабанов и да го бламира, поради противоконституционните му дела. След туй той държа пламенна политическа реч, в която се постара да докаже, че с делата, що е извършило вече министерството, то е нарушело Конституцията и митингът или по-скоро, присъстващите на митинга, имат право да **бламирят** – да изкажат недоверието си към министерството, понеже самата Конституция им дава това право. С изключение на 10 души от присъстващите, едва ли друг някой разбра нещо от Стамболовата реч. Както и да е, след речта се изправи Иван П. Славейков, син на стария Славейков, и прочете резолюция, в която се казваше, че събранието, след като изслуша речта на Ст. Стамболов, реши: "Изказва недоверие към министерството Бурмов-Балабанов, поради неговите противоконституционни дела. Копие от резолюцията да се изпрати до всички вестници в София и на княза". Нямах намерение да говоря на митинга, но неприятно впечатление ми направи препоръката да се изпрати копие от резолюцията и на княза. Поисках думата и държах следната кратка реч:

“Господин Председателю, всеки ден имам случая да чета английски вестници, в които често се дават отчети за политически митинги, държани в добре уредената английска държава и **абсолютно** никога копие от резолюциите на тези митинги не се изпраща на английския крал, или на сегашната английска кралица и много неприятно изненадан останах, когато чух да се препоръчва да се изпрати копие от резолюцията до княза. Нашият княз е още млад и неопитен и едва сега е почнал да изучава народа. Бива ли от самото начало на нашия политически живот да го смесваме и него в нашите политически препирни? Това, господа, не е разумно и затова предлагам да се не изпраща копие от резолюцията до княза”.

Трябваше да се подкрепи моето предложение и да се гласува. Малцината от присъстващите, обаче, които разбраха това, изглежда, че бяха в полза на резолюцията, която биде приета.

“С тази резолюция, завършва Томов, се тикна първата либерална партия в големите крайности, които докараха първия държавен преврат в 1881 г.”.

Прелиствам много страници от спомените и се спирам на обстоятелствата, при които е станало построяването на **училищно здание в Ловеч** през 1882 г. Ставало е нужда Томов, заедно с г. Чалис, да ходи в София, да се среща с г. Начевич, министър на Вътрешните работи, и Иречек, министър на Просвещението. Работата е била уредена. По този случай, Кох, пасторът на княза, е издействувал аудиенция за двамата при княз Батенберг. Ето какво четем за това:

“На 22 април 1881 г. ние отидохме в двореца и чакахме около половин час в приемната стая. Часът беше около 10:30. Тогаз дойде при нас г-н Стоилов и ни каза, че Негово Височество ни чака в кабинета си. Въведени бяхме там. Негово Височество дойде при нас, подаде мен ръка, а после на г. Чалис. Запита ме, на френски, учил ли съм с г. Стоилов. Отговорих утвърдително. След туй ме запита за училището, което възнамеряваме да отворим в Ловеч. Обясних, на Негово Височество, че училището ще бъде като Американското девическо училище в Самоков. Негово Височество каза, че посетил американските училища в Самоков и останал много доволен от тях.

Негово Височество пожела добри успехи и на нашето училище. “Уверен съм, добави Негово Височество, че във вашето училище няма да се преподава политика, както в училищата във Враца и в други места на Княжеството”.

“След туй, Негово Височество се обърна към г-на Чалис и го запита на френски, колко години е живял в България, но като разбра, че г-н Чалис не говори свободно френски, каза на английски: “You speak English, of course”. След като разпита и г. Чалис за работата му в Методистката мисия, Негово Височество каза, че много съжaliaва, дето народът обръща прекалено голямо внимание на политиката и отдаде това на липса на всякаква индустрия.

Ние заявихме на Негово Височество, че нашата цел е да работим за нравственото и религиозно повдигане на нашия народ и се надяваме, че ще имаме моралната подкрепа на всички просветени българи.”

По това наше посещение, ето какво казва и д-р Иречек в том II, с. 116 на своя дневник:

“16/28 март 1882 г., вторник сутринта. Стана дума за работата на протестантите в Ловеч. Rev. Mr. Challis и Rev. (“преподобният”) Mr. Томов, българин от Котел, искат да съградят училище в Ловеч, ала общината не им позволява. Префектът изпратил нам, в Министерството на просветата, писмото на общината, с което уведомява за петицията на известни 100 жители, вследствие на която /петиция/ не е дадено разрешение, и аз го внесох в министерския съвет. И двамата реверенди вчера бяха у мене.

В Министерския съвет аз и Стоилов поддържахме тяхното искане на основание:

1) Берлинският договор, 2) прецедента в Самоков, 3) православната черква ще се постресне малко от тази конкуренция, ще се пробуди у нея потреба за богословска ученост, необходима за нея.

Теохаров опонира. Отложи се, докато се получат по-подробни сведения от Ловеч. Реверендите бяха у пастор Кох, дал им *doneg*, вино не пили. Теохаров, който опонирал, беше министър на Правосъдието, дошел наскоро от Русия, надъхан с нетолерантни възгледи на руското духовенство спрямо мисионерското дело в България”.

Прелиствам още много страници и се спирам на мястото, гдето става въпрос за заминаването на княз Батенберг от България:

“На 10 август, все същата 1886 г., бях в крайдунавския град Оряхово. Рано сутринта, на другия ден, видях на скелята яхтата “Александър I”, дошла от Русе да отведе през нощта княз Александър Батенберг. По обяд със закрит файтон, пристигна в града князът, слезе с файтона долу на скелята, влезе в яхтата с придружаващите го лица и към 4 часа сл. пладне яхтата потегли към Бекет, на отсрещния румънски бряг, но отведнъж зави и тръгна нагоре по Дунава към Лом и Видин. Отпосле се узна, че яхтата се пак извила и потеглила надолу по Дунава за Рени, където бил изведен княз Александър и отправен към австрийската граница”.

По-нататък се дават подробности по замислянето и издигането на **Свищовското евангелско училище**. Намирам и следите редове за първото посещение през м. май 1888 г. в Свищов на княз Фердинанда, придружен от министър-председателя Стамболов и отседнал в дома на г. Ангелова.

“От страна на Научно-Богословското училище учителите Ст. Томов и М. Д. Вълчев бидохме приети от Негово Царско Височество. Отначало той говори на френски, но като обясних, че сме учители в американското училище, Негово Царско Височество каза: “You speak English then?” и размени на английски няколко думи с нас. Поканихме Н. Ц. В. да посети и нашето училище, но той изказа съжаление, че не му е възможно да стори това, понеже не щял да има време да посети и градските училища”.

Много още страници от спомените се отронват през пръстите ми и описват събития и лица, които нямат пряка връзка с поставената тука цел, но от които се вижда участието на Томова в разни конгреси и конференции в Цариград, Цюрих, Лондон, Франкфурт на Майн и т.н., дейността му като пастир и като общественик, редактор на сп. “Християнски Свят” (за 12 години) и т.н. Дохожда Първата, а после и Втората война; той е на своя пост. През юлий 1917 г. бива поканен да работи като преводач от английски и италиански в информационната цензурна секция при Главната квартира, гдето остава до октомврий 1918 г.

Аз спирам тука с живота и дейността на д-р Стефан Томова. Не искам да засягам периоди много близки до нас. Мога, обаче, да кажа, че той и до последния момент се е интересувал от всичко онова, което се е отнасяло до социалния, духовния и политически живот на България. Съдбата на нашата родина, в различните моменти на нейния живот, го е извънредно много интересувала и вълнувала. Той винаги е искал за България по-голямо благополучие и по-честити дни. Той е работил според силите си, за издигането на българския народ в просветно и духовно отношение. Жива история със своите 90 години, той представяше, наистина, образа на един от нашите скромни, но верни и предани ратници от епохата на близкото ни духовно и политическо възраждане, един от ония, които с любов в сърцето си, с усмивка на устата си, с крепки мишци, с дръзновено слово и с просветен ум работиха като верни и предни чада за издигането на България.

Книжовната и просветна дейност на д-р Стефан Томов е голяма. Освен беседите и проповедите, които е държал в качеството си на евангелски пастир, той е говорил много често в читалищни и други салони по разни въпроси. За 12 години, като редактор на сп. “Християнски Свят” той е казал в уводните статии и в отдела “Критични бележки” своята компетентна дума по всичко, що е засягало нашия социален, духовен и политически живот в България. Мнозина и днес още

си спомнят за пламенните проповеди и бляскаво държаните сказки от него почти във всички градове на България. Той, също така, е писал в разни списания и вестници.

По-главните книги, които е превел от английски са следните: "Кратко Богословие" от Бини; "Животът на Джон Уесли" от М. Лелиевър; "Повестта за Рут"; "Успешен мъж"; "Животът на Исуса Христа" от Джеймс Стакер; "Животът на апостола Павла" от Джеймс Стакер; "Пътешественикът" от Дж. Бънян, ч. I; "Огненият език или силата на християнството" от Уилям Артур; "Все, що лъщи, не е злато" и др.

През време на войната, като цензор в Главата квартира, Томов е превел в защита на народната ни кауза, следните книги от български на английски:

"Истината за Македония" (The truth about Macedonia) от Д. Мишев, 34 с.;

"Политическата съдба на Добруджа след Берлинския конгрес" (The Political Destiny after the Berlin Congress), от Милан Д. Марков, 39 с.;

"Историческите права на България върху Добруджа" (Bulgaria's Rights to Dobrudja), от Милан Д. Марков, 106 с.;

"Мемоарът от представителите на Централния Добруджански Народен съвет да представителите на държавите, призвани да въдворят мир между народите", 40 с.; ("A Lecture on Bulgaria before the Sociological Society of Paris, by George Bousquet, Marsh 14, 1914, 16 с. (преведена от френски).

От тези книги първите три са били отпечатани в Лозана и Берн, Швейцария, а последните две – в София. Д-р Ст. Томов остави в ръкопис следните съчинения: "Биография на д-р Лонг"; "История на евангелизма в Северна България"; "Спомени".

Т. Ст. Томов

1.3. Стефан Томов и Учителят

А) Теософия и дъновизъм

Християнски свят, Г. XXVIII, бр. 5 (V.1924), с. 52–53;

бр. 6/7 (VI–VII.1924), с. 65–67.

д-р Ст. Томов

I. Прераждане

Теософията, както сега се проповядва в Западна Европа и от двадесет години насам и у нас, датира от 1875 г. В същност това религиозно течение не е ново; то е възобновление на стари индийски и египетски религиозни възгледи, примесен с християнско учение. Теософията в основата си не е нищо друго, освен езичество с християнска маска. Един теософ в Америка, който напуснал теософията и пак пригърнал Христа за свой Спасител, написал една книга озаглавена: "От Теософията към Християнството".

В Германия "Антропософското дружество" под водителството на Рудолф Щайнер, борава също с окултизма, както и теософията. Изглежда, че дъновизмът у нас е нещо като клон от "Антропософското дружество" в Германия. Дънов е слабо и жалко ехо на по-учения от него Щайнер. (1) [Забележка на коректора: Числата в скоби са въведени от съставителя на "Изгревът", д-р Вергилий Кръстев, като обозначение и отправна точка за коментара към статията, поместен по-долу – раздел IV. 1.3.Б. Възход и падение на един евангелист и протестантин.]

Що е дъновизъм?

Какви са отличителните учения на дъновистите? Понеже възгледите на дъновистите са тясно свързани с окултизма, то на този въпрос ще отговоря, когато дойде ред да разгледам обстойно окултизма, с който постоянно се занимават дъновистите. В тази си статия искам да привлека вниманието на четците на "Християнски Свят" върху едно от главните учения на теософите и дъновистите – прераждането.

Учението за прераждането е прокараната във всички теософски и дъновистски книги, списания, вестници, сказки и беседи червена нишка. Не само упорито, но и фанатично поддържат дъновистите прераждането. (2)

Един съмишленик на дъновистите, говорейки неотдавна за прераждането, ми каза: "Тъй силно съм убеден в прераждането, че дори да дойде и сам Дънов и ми заявеше, че прераждането не е вярно, аз бих го нарекъл лъжец и измамник". "Ами ако сам Христос Ви се явеше, отвърнах аз и ви заявеше, че прераждането не е вярно, какво бихте казали?" Той ме изгледа и млъкна.

Прераждането е староиндийско учение. Хиндусите вярвали, че човешките души произхождали от Върховното Същество, което им позволило да станат отделни съществувания и да се раждат на земята. Тъй разделена от действителния извор на своя живот, душата трябва пак да се върне при този извор, или да се слее пак с оная божествена субстанция, с която първоначално е била едно. Обаче, като се е опетнила от греха, душата трябва да се стреми да се освободи от виновността и да се приспособи към небесното си поприще. До когато душата не постигне това състояние на чистота, тя трябва пак да се роди след разлагането на тялото, с което е била свързана. Такава точна сметка се е държала за делата на душата, щото ставало нужда да се прекарат хиляди години или векове (калпи) в едно или друго от небесата, като награда за добри дела или себеналожено страдание, и все пак душата да бъде принудена да се върне на земята или в пъкъла, за да направи като животно, човек или бяс омилоствение за известни грехове. Това накъсо е староиндийското учение за прераждането или преселението на душите.

Старите египтяни и персийци приемали с някои видоизменения същото учение. В древна Гърция учението за преселението на душата – метемпсихоза – се е приемало само от някои философи и от тъй наречените мистерии. Питагор и Платон са приемали това учение. (3)

Софрони Ников, водител на Теософския кръжок в София, издаде в 1904 г. книгата "Прераждането, една велика отдавна забравена истина" (Заб. Има второ издание на тази книга.) В тази книга г-н Ников се сили да докаже, че прераждането се поддържало не само от някои гръцки философи, но и от учени евреи и от някои учени отци, като Ориген и др. в III и IV век след Христа, и че това учение се намирало в Новия Завет. Последното твърдение е, разбира се, абсурдно предположение. Ето как излага С. Ников в гореспомената книга на с. 3-а учението за прераждането:

"Според учението за прераждането човекът не веднъж е идвал досега на земята, както и не последно е сегашното му раждане. През тази минала редица от въплощения на земята той е събирал опитността, която се показва в настоящето му слизване, като вродени способности и предразположения, като гений, талант, а също така и характер; тогава той е изучавал този клон на науката, който днес се явява тъй леко възприемлив за него в сравнение с другите клонове на знанието; тогава е сложил причините, следствията на които го сполетяват днес, следствия добри или лоши. Всичките условия на живота му днес са просто плодове, израсли от семето, посято от него самия в миналото, те съставляват леглото, което сам той си е постлал, за да легне днес на него. Оттова излиза, че човекът сам е творец на своята настояща съдба, както и в сегашното си поведение при условията, които той сам си е причинил, си приготвява своето бъдеще. Следователно, никакъв хаос и неправда не владеят в живота, а владее само най-пълна законност, която най-накрая ще доведе хората до крайната цел на живота – съвършенството на човека" . . .

И след туй авторът тържествено заявява, че "това учение представлява една такава пълна и всеобемляюща хипотеза, щото може да се противопостави на всички хипотези по разрешението проблемата на живота". Да, това само наглед е пълна и всеобемляюща хипотеза – старо индийско предположение. (4)

Не е ли странно да се връщаме назад в тъмните векове на староиндийската история и да възстановяваме едно отдавна забравено заблуждение, каквото е учението за прераждането? Не е чудно, че старите хиндуси, копнеещи за сърдечна чистота, са измислили това учение.

Необяснимо е, обаче, това дете теософи и дъновисти, които се хвалят, че са по-добри християни от православни и евангелисти, заявяват, че учението за прераждането е начало и край на тяхното верую. Според тях, без прераждането не можело да се постигне съвършенство, което ни предлага сам Господ наш Исус Христос като казва:

"Бъдете съвършени, както е съвършен Отец ваш небесни".

Разбира се, за абсолютно съвършенство Христос тук не говори. Въпросът, който живо интересува всеки вярващ християнин и всеки, който копнее за чистота и святост, е: може ли човек чрез вяра в Христа тъй да живее в този свят, че да намери мир и спокойствие за своята душа, да си създаде небесна атмосфера и да придобие святост, без която никой не може да види Господа? На този въпрос Господ Исус дава ясен и положителен отговор, а именно, че в Него се добива пълно спасение. Той само може *съвършено да спаси* всички, които с вяра дохождат при Него. Спасението не се дава насила; то се дава на всички, които със смирение и вяра го търсят. След деня на Петдесетницата – в първите дни на християнството християни се наричали ученици Христови и *светии* затуй, защото са съзнавали, че те са се различавали от невярващите евреи със своя чист и свят живот. (5)

Тъй ясно е изложено в Новия Завет учението за пълното спасение чрез вяра в Христа, че всяка сянка от съмнение изчезва от ума на внимателния четец. На какво основание тогаз излизат теософите и дъновистите и заявяват, че тук на земята не можело да се постигне съвършенство – чист и свят живот. (6)

Който търси, намира; който проси, ще му се даде, и който хлопа, ще му се отвори. Свидетелството на всички живи християни, през всички периоди на християнската църква, дори и във времената на духовен упадък е било това, че те са намерили пълно спасение в Христа. Христос е същият, вчера и днес и вовеки, и това, което е струвал за първите християни и за всички живи и усърдни християни през всички времена, готов е да го стори и за всички, които Го търсят в днешно време.

На това теософи и дъновисти възразяват и казват: Добре, но повечето християни не упражняват спасителна вяра в Христа, и какво ще стане с тях? Бива ли Бог, който е благ и милостив, да осъди всички невярващи на вечно наказание? Наистина, благ и милостив е Бог, но той е и справедлив и не може да постави нечестивите наедно с благочестивите. Както рационалистите, тъй и теософите и дъновистите много спекулират с малочислеността на спасените. През земното служителство на Господа Исуса бил Му зададен въпроса: "Господи, малцина ли се спасяват?" Господ не отговорил направо на този въпрос, понеже го считал несериозен; но обърнал внимание на запитвача и на онези, които са Го слушали на въпроса: какво трябва да прави човек, за да получи спасение, и затова казал: "Подвизавайте се да влезете през тясната врата, защото ви казвам, мнозина ще се стараят да влязат и не ще могат". Ето как е представено числото на спасените в Откр. 7:9:

"След това видях *голямо множество*, което никой не можеше да изброи, *от всеки народ и всичките племена, людие и езици*, стоящи пред престола и пред Агнето, облечени в бели дрехи и с палмови клонове в ръцете си".

Спасените, значи, не ще бъдат малцина, но ще съставляват голямо множество от всеки народ и от всичките племена, людие и езици.

Но най-после теософите и дъновистите в своята дързост отиват дотам, че се осмеляват да твърдят, че и сам Господ Исус със своите думи утвърждавал учението за прераждането, като цитират Мат. 11:14; 17:12 и Марка 9:13. В тези пасажи се казва, че на въпроса на учениците: "Защо думат книжниците, че Илия

трябва първо да дойде?", Господ Исус отговорил: "Илия е вече дошел и не го познаха, но постъпиха с него, както си искаха". (7)

Преди да разгледам тези стихове, нека кажа, че същинското отношение на Иоана Кръстителя към Илия е ясно недвусмислено изложено в Лука 1:17: "Той (Иоан) ще предиде пред лицето Му (на Исуса) *в духа и силата на Илия*".

Това са думите на ангела Гавраила, казани в храма на Захария, Иоанова баща. Този стих теософи и дъновисти никога не цитират, защото той дава смъртния удар за тяхното учение за прераждането.

Нека се повърнем сега на гореспоменатите стихове. Говорейки за Иоана Кръстителя, Господ Исус казва в Мат. 11:10:

"Това е оня, за когото е писано: "Ето аз изпращам вестителя си пред твоето лице, който ще устрои пътя ти пред тебе".

Това пророчество, за което наемква Господ се намира в Мал. 3:1: "Ето аз изпращам вестителя си, който ще устрои пътя пред мене"; а в Мал. 4:5 се казва: "Ето аз ще ви изпратя пророка Илия преди да дойде великият и страшен ден Господен; и той ще обърне сърцето на чадата към бащите им".

Явно е, че този, когото тук Малахия нарича пророк Илия, е същият, когото той в гл. 3:1 нарича "вестителя, който ще устрои пътя пред мене", а ние вече видяхме, че Господ Исус изрично казва, че Иоан Кръстител е вестителят, който ще устрои пътя ти пред тебе".

Следователно, и този, когото пророк Малахия нарича пророк Илия, е Иоан Кръстител.

Че това е вярно, явява се положително от факта, че делото, което пророк Малахия казва, че щял да извърши пророк Илия, а именно да обърне сърцето на бащите към чадата и сърцето на чадата към бащите, ангел Гавраил го отдава на Иоана Кръстителя, като казва в Лука 1:17:

"Той (Иоан) ще предиде пред лицето му в духа и силата на Илия, за да обърне сърцата на бащите към чадата".

Тук естествено се повдига въпроса: защо пророкът нарича Иоана Кръстителя Илия? На този въпрос отговаря току-що цитирания стих, че Иоан ще предиде пред лицето му (на Месия) *в духа и силата на Илия*.

Действително Иоан Кръстител в много отношения е приличал на пророка Илия. И двамата са се подвизавали в един период на безверие и отстъпничество от закона; и двамата се старали да повърнат народа назад към благочестието на техните отци. Дори и по облекло и храна те си приличали. И тъй, очевидно е, че пророк Малахия нарича Иоана Кръстителя пророк Илия, и че когато Христос казва, че "Илия е вече дошел", той, съгласно пророка Малахия иска да каже, че Иоан Кръстител е вече дошел.

Не е ли крайно нелепо твърдението на теософи и дъновисти, какво когато Исус казал, че Илия е вече дошел, той искал да каже, че понеже Иоан Кръстител бил дошел, а Исус го нарича Илия, то Иоан Кръстител бил превъплътен Илия? О времена, о нрави! Може ли да мине такава крайно нелепа и дори смешна мисъл през ума на хора, които се хвалят със своето християнство, при ясните думи на ангела Гавраила за Иоана Кръстителя, думи, които теософи и дъновисти съвсем игнорират: "Той (Иоан Кръстител) ще предиде пред лицето му *в духа и силата на Илия*"?

Учението за прераждането не се намира нийде в Библията – нито във Ветия, нито в Новия Завет и то затуй, защото то рязко противоречи на Христовото учение. (8)

Това учение се намира само в теософски книги. Нека, прочее, теософи и дъновисти престанат да заблуждават и себе си и други, като твърдят, че тяхното нелепо и езическо учение за прераждането се намирало в Новия Завет. (9)

II. Окултизъм

Какви са отличителни учения на дъновизма? На този въпрос не може да се даде точен и определен отговор затуй, защото досега и сам Дънов не е още ясно и определено изложил своите отличителни учения, ако и да е бил нееднократно канен от някои от неговите критици да стори това. (10)

Дъновистите заявяват, че не искат да образуват отделна секта, но не приемат да се присъединят и към никоя християнска църква, понеже според тях, всичките християнски църкви били отпаднали от вярата; но все пак те твърдят, че са християни. Тогаз логично би следвало да образуват нова християнска секта, да прилагат в живота си Христовите принципи, и с примера си да привлекат и други отпаднали от вярата християни. Защо не приемат да сторят това дъновистите? (11)

Защото са противни на сектантството ли? Не, но за туй защото съзнават, макар и да не искат да признаят, че техните възгледи са несъвместими с основните на Христа учения. Ние вече видяхме, че дъновистите фанатично поддържат прераждането, което е езическо и противохристиянско учение. Сега нека разгледаме окултизма, о който твърдо се придържат дъновистите. (12)

Според дъновистите и в Библията имало окултизъм. Според тях Мойсей, Самуил и всичките пророци във Вехтия Завет били окултисти. Те изкарват и всички апостоли окултисти. Не смеят само Господа Исуса да нарекат окултист.

Що е окултизъм?

(Заб. Тук правя извадка из книгата "Где е истината?" от Giovanni Verotiero, издадена в защита на Дънов. София, 1922, печ. Т. Николов.)

Под това име се разбират, според думите на великия популяризатор на окултизма (Заб. Окултизъм – от латинската дума *occultus* – скрит.) Папюс, две неща: (13)

1. Философска система, която се стреми да синтезира добитите от науката знания с цел да установи законите, които управляват всички явления (тъй като не се допускат случайности) и

2. Окултизмът се явява като група от науки, които изучават невидимия свят и неговите проявления във видимия.

Окултизмът се разпада на няколко отдела, всеки от които представя самостоятелна област, която заключава в себе си по една или няколко науки.

Ще си послужи тук с класификацията, която дава А. В. Траяновски в руския превод на Папюсовото съчинение:

I. Отдел на общия окултизъм.

Към този отдел се отнасят *херметическата философия* или философията на окултизма; *метафизиката* или философия на физиката; *генеологията* – изучаване духовните причини, прилагане на митологията; *питагорейството* – съставяне на знаците; *тира* – създаване на формите; *йероглификата* – наука за числата и някои други. Към тоя отдел спада и теоретическа част на *Кабалата* – наука за Бога, човека и вселената във всичките им съотношения.

II. *Алхимия* – която изучава законите на природата в тяхното приложение към нисшите природни царства.

III. *Астрология* – която се занимава с физическото, физиологическото и психическото изучаване на небесните тела – разглеждани като разумни същества – с взаимното им едно върху друго влияние и със значението им като сили на природата в тяхното отношение към еволюцията на земята, съдбините на народите и на отделните лица.

Отпечатъците, които тези звезди или астрални сили налагат върху хората, са предмет на изучаване от две самостоятелни науки – *физиогномика* и *хиромантия*, които се занимават с причината на дадено количество благоприятни или вредни влияния на планетите, които всяко дадено същество или вещество (от всички три царства) магически привлича към себе си и което се изразява както в неговата съдба, така и в свойствата му.

Съдбата се определя от астрологията, а свойствата се научават от магията.

От същия източник вземат началото си и други прорицателни науки като *Таро* в нейните символически картини наречени *Старши и Младши аркани*.

IV. Магия – това е изучаване на астралните сили и управлението им. Тя се разделя на *бяла* или *благодетелна* и на *черна* или *магьосническа*, в зависимост от това, дали се прилага за добри или лоши цели. Към нея може да се отнесе и *херметическата медицина*. Пълното развитие на херметическата медицина съставя *свещената терапевтика*.

V. Психургия – т.е. изучаване тайните сили на човешките способности за тяхното развитие и прилагане на практика. Другояче тя се нарича естествена или човешка магия. Тя се подразделя на *медиумизъм* или *спиритизъм*, *магнетизъм*, *хипнотизъм*, *психометрия*, *телепсихия*, *телепатия* и пр.

а) **Медиумизъм или спиритизъм** – наука, която изучава свръхчувствения свят посредством лица (*медиуми*), които обладават особена способност да отделят без участието на волята част от своето астрално тяло с цел да се добие автоматично писмо, поместване на предмети и други явления.

б) **Магнетизмът** изучава съотношението между съществата и телата в природата. Тия отношения се дължат на особена невидима и нетегловна сила, наречена „магнетичен флуид“, нервна сила.

в) **Хипнотизъм** – учение за постигане разединение във физиологическото отношение между висшите контролиращи центрове на нервната система и нисшите, посредством потъмняване на съзнанието и парализиране на волята.

г) **Психометрия** – способност да се възприемат картините на миналото, що са свързани с дадена вещ и са начертани в нейната аура – в заобикалящия я флуид.

д) **Телепсихия** или психически телеграф, съобщаване от разстояние, било като резултат на вродена за това способност на възприемащото лице, било като плод на силна развита воля на активния агент. Тоя род явления се обясняват като психически резонанс посредством трептението на особена субстанция.

е) **Телепатия** – представя наука, която изучава силите на емпирия, техните съотношения и проявите им на физически план. Понякога тя се нарича висш орган на магията, към която в такъв случай се причислява психургията.

Само изброяването на отделите, групите и подразделенията на възхвалявания от дъновистите окултизъм, е достатъчно да зашемети ума на един обикновен човек, а последователите на дъновизма са обикновени мъже, жени и младежи със средно образование – числото на дъновисти с висше образование трябва да е още твърде малко.

Новите привърженици на дъновизма се наричат последователи. Те трябва да прекарат няколко години, докато станат ученици. На по-напредналите последователи се разрешава да посещават вътрешните събрания, в които се четат лекции по окултизма.

Счетох за нужно да дам горната кратка класификация на окултизма, защото е необходимо да си съставят четците на „Християнски Свят“ ясно понятие за окултизма, който дъновистите считат, че е наука на науките. Видяхме вече, че дъновистите твърдят, какво и в Библията имало окултизъм. Това значи, според тях, че в Библията трябва да влизат всичките гореизложени отдели и групи езически науки с техните бели и черни магии, Таро, Старши и Младши Аркани, алхимията, спиритизма, психургията, психометрията и пр. и пр. Може ли да има по-жалък абсурд от това? Но като погледне човек осемнадесетте науки, които съставляват тъй наречения окултизъм, неволно се пита: Как ще намерят време дъновистите да прекарат дори повърхностно тези науки? Не могат успя, ако би и целия си живот да посветят на това; в такъв случай едва ли им би останало време да четат Библията,

камо ли да я изучават. Окултизмът – това е Библията на дъновистите, на изучаването на окултизма те посвещават всичкото си свободно време. (14)

Безпристрастния четец не може да не си зададе и следния въпрос: имат ли право да се наричат християни последователите на дъновизма, които от все сърце поддържат и гръмко проповядват съставляващите окултизма чисто езически науки? В България има свобода на мисълта и всеки има право да поддържа религиозни възгледи, които не са противни на морала и на действащите в страната закони. И дъновистите имат право да поддържат и защитават своите религиозни възгледи дотогава, докогато се убедят в безосновността им, да излязат смело под знамето на окултизма и да се наричат *окултисти*, а не християни. (15)

Ето какво се казва в органа на дъновистите "Алфа", брой 5 от 19-и м.м. май – в статията озаглавена "Начало на едно интервю":

"Дъновизъм за нас (дъновистите) не съществува. Аз и цялата дружина – това са думите на един дъновист – която сега квартирува в Горското училище, сме ученици на Бялото Братство. Такива сме и така се зовем. Изучаваме основно всичкото Христово учение, като наука за живота на земята. А религиозно всеки е свободен да си принадлежи на църквата, от която иде. Между нас (дъновистите) има от всички църкви: православни, католици, протестанти, евреи, мохамедани". (16)

От това обяснение на един виден дъновист се много ясно разбира, че дъновистите не са християни, но ученици на някакво си Бяло Братство. (17)

Това Бяло Братство щом не е нито християнско, нито еврейско, нито мохамеданско, трябва да е езическо. И действително, ако се не лъжем, Бялото Братство е названието на оригиналното и старото Теософско дружество в Индия. Значи, че и дъновизмът, както и теософията не е нищо друго, освен старо индийско езичество с християнски маски. Кой християнин обаче, би приел да стане ученик на някакво езическо Бяло Братство? Туй братство трябва да се представи в по-светъл вид – трябва да му се постави християнска маска (18), и затуй гореспоменатия дъновист казва: "Ние изучаваме основно всичкото Христово учение като наука за живота на земята", но не като боговдъхновено откровение, което ни приготвя и за задгробния живот.

Дъновистите действително в своите общи събрания, отворени за всички, четат и по своему тълкуват евангелието. (19) Как могат евреи и мохамедани дъновисти да си останат пак евреи и мохамедани, когато в тези събрания те слушат да се проповядва Христовото учение, в което те не вярват? Как могат православни, католици и протестанти дъновисти да си останат пак членове на своите респективни църкви, когато, за да бъдат ученици на Бялото Братство, те трябва да приемат отличителните учения на това братство, от които учения главното е прераждането, което рязко противоречи на Христовото учение. (20)

Неотдавна, говорейки с един учен дъновист, който е ходил в Германия и лично се познава с д-р Щайнер, водителя на Антропософското Дружество, аз му зададох този въпрос: Понеже д-р Щайнер вербува своите последователи измежду протестанти и католици в Германия и Швейцария, то последните, след като станат привърженици на Антропософското Дружество, остават ли си пак членове на своите респективни църкви или не? Той отклони въпроса и не отговори. Не знаем ли, обаче, какво става с християните, които стават последователи и ученици на Бялото Братство в България? Те всички се отделят от християнските църкви, из които са излезли, и повечето от тях фанатично се привързват при дъновистите.

Авторът на статията във в. "Алфа", от която направихме кратки цитати, най-после си показва рогата в края на своята статия, като казва: "Днес не само простите хорица, но божем и интелигентни вестникари, дирят Христа с гащи и брада. Христос с гащи и брада нито е имало, нито ще има". С тези вулгарни думи този дъновист отрича въплъщението на Господа Исуса, като казва, че "Христос с гащи и брада не е имало".

Заклучението от всичко казано дотук е, че дъновистите не са християни. Не казваме, че са лоши хора, защото добри хора се намират и между евреи и мохамедани, но с положителност твърдим, че не са християни. Това дъновистите сами косвено признават, макар в частни разговори да казват, че са християни. Нека това се добре схване от всички християни, които трябва сериозно да мислят преди да се решат да се присъединят към дъновистите. (21). Големи езически заблуждения приемат дъновистите. Християните живеят в Исуса Христа, който е пътят, истината и животът.

Д-р Стефан Томов

Б) Възход и падение на един евангелист и протестантин Бележки към статията "Теософия и дъновизъм" *

Вергилий Кръстев

1. Тази статия на Д-р Стефан Томов се публикува в сп. "Християнски свят", Год. 28, бр. 5, от м. май 1924 г. Тогава той е на 74 години, което означава, че е с изработени идеи и възгледи, проверени в живота му.

2. Знаех, че е работил от 1880–1892 г. като протестантски пастир в Свищовската Методистка Евангелска Църква и е бил учител в класното училище, където по това време е учил и Петър Дънов от 1883 г. до 1886 г.

В "Изгревът" том V, с. 532–533 е публикувана статията "Евангелската методистка мисия и протестантското училище в Свищов", взета от сборника "Свищов. Принос за историята му". Свищов, 1929, с. 73–74. Автор е протоиерей Стефан Ганчев. А на с. 5 от снимките в том V са публикуват участниците на Богословското училище.

3. А какво е **мнението на Учителя за протестантите** ще прочетете в "Изгревът", том V, с. 531–534. По-нататък ще се спрем подробно на този въпрос.

Петър Дънов заминава за САЩ през м. август 1886 г., обучава се в семинарията Дрю, в щата Ню Джърси, Медисън по линията на методистката евангелска мисия в Свищов и в Северна България.

На 7 юни 1893 г. се дипломира.

През 1893–1894 г. се записва да следва едногодишен курс по медицина и го завършва на 3 февруари 1894 г.

Завръща се в България през 1895 г.

А каква е неговата дейност тук – виж в "Изгревът", т. I, с. 635–638, т. II, с. 9–10, т. IV, с. 12–14.

4. След като се завръща от САЩ всички очакват да стане евангелски проповедник, но Петър Дънов има друг път.

А какъв е този път, е описано в "Изгревът", т. II, с. 9–13.

Върху Петър Дънов слизат "Свидетелствата Господни и Божието Обещание" – виж "Изгревът", т. II, с. 14–20.

Словото Господне слиза върху Вожда Господен – виж "Изгревът", т. II, с. 21.

Разговорите на Петър Дънов с Духа Господен започват – виж "Изгревът", т. II, с. 23–44.

А самите Седемтях разговора са дадени на с. 45–97.

След като бъде проучен този материал тогава ще разберете какъв е пътят на Петър Дънов. Това е пътят на Вожда Господен.

*Уточнение: Отбелязахме, че за добавените в скоби числа след определен текст в статията ще има коментар, който ви представяме тук, в **точка 6** – съответно 6.1, 6.2 и т.н. до 6.21.

5. А защо Петър Дънов не стана евангелски проповедник – виж в “Изгревът”, т. II, с. 224–225.

Все пак евангелистите излъчват един свой представител, който е бил истински Божий служител. И то само един в разстояние от 1875 г. до 1944 г., по времето на Учителя Дънов. Този случай е описан тук. Друг няма. Само един. Това е пастор Цветан Цветанов. За него има отделна публикация.

6. И сега ще се спрем на статията на **д-р Стефан Томов “Теософия и дъновизъм”**. Самото заглавие показва, че зад Стефан Томов и в самия него са влезнали враговете на Петър Дънов. А защо? Теософията е едно, а Дъновизмът е една дума, в която е събрана цялата ненавист на българското общество, държава, църква и всичко наоколо към Учението на Петър Дънов. Това означава – ненавист и омраза. Друго не означава. А за доказателство ще разгледаме неговата статия.

6.1. Първата глава е “Прераждане”.

В точка 1 той твърди, че дъновизмът у нас е клон на Антропософското дружество в Германия, и че Дънов е слабо и жалко ехо на по-учения от него Щайнер. Ето това е първата лъжа. Дали е от незнание и непознаване на това, което твърди. Не. Това е лъжа, за да отхвърли още от самото начало Дънов и да го прикачи там, където той не е. Прави го нарочно. А дали това, което казва, е вярно. Прочетете това в “Изгревът”, т. I, с. 245–248 – “Рудолф Щайнер и Всемировият Учител”. А за Рудолф Щайнер – виж “Изгревът”, т. VIII, с. 485–492.

6.2. Стефан Томов пише: “Не само упорито, но и фанатично поддържат дъновистите прераждането”, в точка 2.

Да, поддържат го. И имат доказателства с десетки случаи от последователите на Учителя Дънов, когато техни умрели близки, роднини се прераждат, т.е. те ги раждат като собствени деца. Тези случаи са описани в “Изгревът”. И всеки може да си ги намери. Те не са обикновени случаи за потвърждение на прераждането, но са случаи за разрешаването на личната им карма. И животът на преродените е още по-драматичен.

6.3. За преселение на душите в точка 3.

В “Изгревът” са описани десетки случаи, когато душите на умрели лица влизат в някои домашни животни – котки, кучета, петли, крави. И Учителя Дънов ги насочва и им разрешава кармата с временното им пребиваване в дадена животинска форма. Тези случаи не са измислени, а зад тях стоят живи души и личности. А г-н Стефан Томов отхвърля това? А защо? Поради незнание ли? Не. Отхвърля го нарочно. А защо? Защото това подкопава цялата им проповедническа дейност. И накрая ги закопава.

6.4. Стефан Томов говори за *Софрони Ников*, за теософите и за неговата книга за *прераждането* в точка 4.

Тук не става въпрос, че той отхвърля теософите и прераждането. Тук става въпрос не само в непознаването на нещата и в невежеството, но за пълно отрицание. А за теософите ще можете да си прочетете в “Изгревът”, т. I, с. 274–280, 280–285; т. VIII, с. 492–494.

6.5. Стефан Томов твърди, че първите християни се наричали “*светии*”, затуй, че се водили чист и свят живот в точка 5.

А това не е вярно! Това е също лъжа. От невежество ли? Едва ли. А може и да е от некадърност.

В “Деянията на апостолите” много точно е разказано, че когато слиза Светия Дух върху учениците на Христа, то над главите им се явяват огнени езици и те започват да светят.

А те са се събирали вечерно време, когато са правили своите молитви, песнопения и когато са преломявали хляба. Представете си събрани двадесет човека, над тях се изсипва като сноп светлина и над всяка глава огнен пламък. Всички светят. Затова се наричат светии.

А светия е онзи, който има пряка връзка със Святия Дух – виж „Изгревът“, т. XI, с. 28–35.

6.6. Стефан Томов пише, че теософите и дъновистите заявяват, че на земята *не можело да се постигне чист и свят живот* – точка 6.

И това е лъжа. Тя идва от твърдението му, че първите християни се наричали светии, понеже са имали чист и свят живот.

А известно е, че всички ученици на Христа са убити с копия, на кръста или разпъвани живи на кръст. А първите християни са хвърляни на зверовете в римските арени.

А защо? Много просто, те са носили своята карма на Стария Завет и трябва да се разплатят чрез живота си, за да минат в Новия Завет. Това са техните кръвни жертви. По друг начин не могат и друг път за тях няма.

Това е Пасхата на Стария Завет – виж „Изгревът“, т. XI, с. 13–18.

Има и един друг път за безкръвната жертва за Пасхата на Новия Завет – виж „Изгревът“, т. XI, с. 18–28.

Така че първите християни е трябвало да заплатят чрез живот и смърт за разрешаването на своята карма идваща от вековете на Стария Завет. И това съпътствува съвременното човечество досега и в бъдеще.

За да бъдеш чист и свят човек означава, че Святия Дух е в тебе. Но Святия Дух има едно качество, че той присъствува само тогава, където има чистота.

А каква чистота? **Чистота в мисли, чистота в чувства, чистота в действие.**

А това е от Учението на Учителя Дънов. Така че, за да бъдеш чист и свят човек, трябва първо да се изчистиш отвътре. А това става чрез знанието, дадено от Словото Божие. Словото на Учителя Дънов е Словото на Бога.

6.7. Стефан Томов иска да унижи теософите и дъновистите, че техните *цитати взети от Евангелието* за потвърждение на прераждането *са дръзки и неверни* – точка 7. И след това започва да цитира извадки от евангелистите, за да докаже, че това не е вярно.

Единствено доказва своето невежество и незнание. Аз се учудвам, че такива евангелисти са били проповедници и са тълкували Евангелието както си искат, и то така, както им е било вложено в главите. И както им е било заплащано. Защото всички са получавали заплати от евангелските мисии.

Ето защо Учителят Дънов впоследствие заявява: „От протестантин окултист не става“.

За него тези проповедници на евангелизма не са евангелисти, а протестанти.

Има ли разлика? Има и тя е много голяма. Той разказва един случай, когато е бил в САЩ. В Ню Йорк, изведнъж вижда една шумна и пищна процесия. Отпред вървят музиканти от Индия и свирят на техните си инструменти, зад тях вървят индуси облечени в официалните облекла на всичките индуски величия. Всички се спират и гледат. Но като отминават музикантите и като преминават преоблечените индуски величия се вижда, че на гърбовете им са били закачени големи картини с написани реклами за сапун. Да, за сапун.

Тук случаят е същият.

Евангелист е онзи, който носи евангелието не под ръка, а в себе си и го проповядва чрез живота си.

А протестантин е онзи, който носи Евангелието в ръцете си, говори за него, но на гърба си е закачил картина за реклама на сапун. Такива са мнозинството, които съм срещал и виждал. Аз не съм срещал един жив истински евангелист. Няма ги.

6.8. Стефан Томов твърди, че *в Библията нийде не се говори за прераждането* и че рязко противоречи на Христовото учение – точка 8.

И това е лъжа. Ама голяма лъжа. А защо я изрича? От незнание ли? Тогава той не познава Библията. Но ако го прави нарочно, това е друго нещо. Според мен

го прави нарочно, за да отхвърли не идеята за прераждането, а да отхвърли онези, които го проповядват. За мен това е причината. Друга няма. През 1924 г. Стефан Томов е на 74 години, което говори за зрялост в ума!

6.9. Стефан Томов твърди, че теософите и дъновистите проповядват *езическо учение за прераждането и заблуждават*, че се намирало в Новия Завет – точка 9.

А това е лъжа. И също незнание. Но досега съм приемал, че това се прави нарочно и умишлено, за да отхвърли Петър Дънов.

А сега ще посоча колко е голямо неговото незнание и невежество.

а) Идеята за прераждането се намира първо в *растителния свят*.

Посаждаш един жълъд и пораста един дъб. Дъбът се намира в жълъда. Това е прераждане от една форма в друга.

б) Идеята за прераждането се намира в *животинския свят*.

Цялата еволюция на всички живи форми като преминат през чехълчето и медузата, минат през земноводните, през птиците и бозайниците и стигнат до човека, това е преминаване на живота от една форма към друга, по-висша. А този, който движи тази еволюция е човешкият дух, който прекарва живота от форма към по-висша форма, за да се изяви в своята пълнота. А това се учи в училище, има учебници по биология, ботаника и естествени науки.

в) Онзи, който учи медицина има една наука "Ембриология", която проследява живота на човешкия зародиш от началото до края на раждането на човека. През това време човешкият зародиш преминава през 900 милиона форми на живот, като преповтаря всички форми на живот, през които е преминал еволюцията на земята.

Този закон се казва: "Онтогенезата повтаря филогенезата".

Или преведено означава, че индивидуалното развитие на човешката форма от зачатие до раждането му повтаря всички етапи на историческото развитие на растителния свят, на животинския свят по реда на еволюционната стълба, за да се стигне до човека.

По този въпрос виж "Изгревът", т. XIX, с. 924, точка 50, подточки 1, 2, 3, 4, 5.

г) И когато се роди човек, той наследява биологически, чрез плътта си онова, което е получил от баща си и от майка си. А зад тях стоят два рода и родовете след тях. И той носи белезите на родовете и трябва да заплаща техните задължения, защото е получил от тях човешко тяло. Трябва да заплаща родовата карма на единия и на другия род. Но за да приемем, че има **родова карма**, трябва да признаем, че има **прераждане**. Не само да го признаем, но да го приемем в себе си. А това става само в един случай. А то е, когато човешкото съзнание се издигне на повече от 10,000 км над земята, защото идеята за прераждането се намира там и тя се движи в един пояс, в една орбита около земята. Така че от самосебе си и да искаме не можем да приемем прераждането като идея и като факт.

д) И сега идваме до най-важното. След като човек се е родил и след като е преминал по закона на онтогенезата и филогенезата през 900 милиона форми на живот на земята, оттогава започва друга еволюция.

Човек започва след раждането си да повтаря през годините си всички свои прераждания, откакто е слязъл на земята и се е облякъл в човешко тяло. Среща се с враговете си от миналото и с приятелите си. Той носи в себе си своята лична карма и трябва да се разплати със своите лични задължения от миналите си животи. Това е цената на прераждането – да се разплати, за да може да съгражда в себе си добродетели – виж "Изгревът", т. XIX, с. 924, точка 50, подточки 6, 7, 8.

А как се изграждат добродетелите от човека – виж в "Изгревът", т. XII, с. 520–760.

6.10. Статията "Теософия и дъновизъм" продължава в следващия брой на сп. "Християнски свят", Г. XXVIII, бр. 6/7 от м. юни и юли 1924 г., с. 65–67, с глава II "Окултизъм".

Стефан Томов си задава въпроса, какви са отличителните учения на дъновизма и че това не е било изложено ясно от Петър Дънов – в точка 10.

А това е също лъжа.

От 1914 до 1922 г. са излезли под печат поредицата "Сила и Живот" от I до V том, дори в няколко издания. И Учителят Дънов споделя, че неговото учение е изложено в "Сила и Живот" в първите пет тома. Да, ама г-н Стефан Томов това не е чел изобщо. А защо? Защото ги отхвърля. А защо? Защото друг е влязъл в него и го движи, и веригата, за която е завързан не му позволява това. Това е отговорът. Друг няма.

6.11. Авторът на статията приема – в точка 11 – че дъновистите са секта. И той се нарежда, заедно с останалите, които викат и крещат, че дъновизма е секта.

Учението на Учителя Дънов е строго определено и то е в Словото му. А за да се дадат методите за приложението му, той отваря Школа за това. Тя се нарича Школа на Всемирното Велико Бяло Братство. А защо? Защото тази Школа се открива за пръв път на земята, в духовния свят и в Божествения свят. От една страна е Учението на Учителя Дънов, а от другата страна е Школата. А в ума на Стефан Томов и други като него седи от една страна дъновизма, а от другата страна секта. Ето, това е неоспорим факт, че той е завързан с верига в редиците на враговете на Учителя Дънов.

Има един закон: Кой където е закачен отначало, той е завързан за тази верига до края на живота си. Това е проверено с живи примери, описани в "Изгревът".

6.12. Стефан Томов пише, че възгледите на дъновистите са противни на Христа и че прераждането е езическо и противохристиянско учение – в точка 12.

И това е една голяма лъжа.

Първо, той не е чел нито ред от отпечатаното слово на Петър Дънов. Откъде ще знае какво представлява учението му? Няма откъде да знае. Но узнава от онези, които му внушават да говори срещу Дънов. И отново говори срещу прераждането. До сега приемахме, че това го прави умишлено и нарочно. Но сега ще го приемем, че е от невежество и незнание.

а) По-нагоре, в подточка 6.9 говорихме за прераждането и как *онтогенезата* повтаря *филогенезата* и как човек унаследява родовата карма заедно с биологическата и човешка форма, както и личната се карма.

б) Има наука "Хиромантия", където човешкият живот е изписан на дланите на двете му ръце, от линиите, които са изписани там.

Дясната му ръка посочва линиите, които дават указания за предишните му прераждания и за своя капитал, които носи от миналото.

А в лявата му ръка са разположени линиите, които са дадени да работи в този живот с техният капитал.

А по тези линии върви космическият ток, който движи човека.

в) Има наука "Френология", където животът на човека е изписан на лицето му.

По лицето на човека с неговия нос, уши, лице, уста, глава, коса може да се съди за онези капитали, които носи от миналите си прераждания. И когато човек се погледне в огледалото вижда несъвършенството на носа или ушите си.

И в този живот той трябва да работи над себе си, за да ги поправи към идеалната им форма.

г) Има наука "Астрология", където човек се ражда при строго определен час и място на земята и това определя неговата т.н. астрологическа

карта. А в нея са записани всички задължения, които носи от предишните си прераждания, като дисхармонични аспекти на планетите, така и своите капитали от миналото, като хармонични аспекти.

“Изгревът”, т. XVIII и т. XIX са учебници по Астрология, която е предавана на Изгрева в Школата на Учителя Дънов. А как тя се е отразявала в личния живот на дадена личност ще проследите в томове XX, XXI и XXII.

В “Изгревът”, т. XIX, с. 554-610 са дадени астрологичните карти на познати автори в “Изгревът” от т. I до т. XX. Така че, това е едно още по-голямо доказателство, че прераждането съществува.

6.13. Стефан Томов цитира извадки от книгата “Где е истината”, от с. 26 до с. 29 – виж точка **13** – със известни съкращения, както открих при сравнение на двата текста. Автор на тази книга е Giovanni Verotiero, което преведено означава Иоан Истинолюбиви. Написана е под псевдоним, но автор на тази книга е Иван Радославов (За него виж в “Изгревът”, т. V, с. 474–477). Цитираният Папюс е представител на Черната ложа.

6.14. Стефан Томов, виж точка **14**, упреква дъновистите, че тяхната Библия е окултизма, и за изучаването на посочените науки, никой човек няма това свободно време.

А това е също лъжа. И то голяма лъжа.

Всяка неделя от 1914 до 1944 г. Учителят Дънов е изнасял своите беседи, като винаги е започвал с един стих от Библията и върху него е изграждал своите беседи. Така че, това е публикувано и го има черно на бяло. Но остава черна само лъжата на Ст. Томов.

6.15. Авторът на статията настоява дъновистите поради религиозните си възгледи да се наричат *окултисти*, а не християни – виж точка **15**.

Това определение не е вярно. И това е лъжа. А защо? Ето защо.

От 1922 г. до 1944 г. Учителят Дънов отваря своята Школа. В нея има Младежки окултен клас, който се събира всеки петък и където Учителят Дънов изнася своите окултни лекции. А всяка сряда е Общия окултен клас, където освен младежи присъствуват и възрастни. На този клас също се изнасят окултни лекции. А какво представляват тези окултни лекции – то всеки може да си ги прочете. Те са отпечатани и говорят за 22 години Школа.

6.16. Стефан Томов цитира извадки от вестник “Алфа” като доказателство, че не са християни – виж точка **16**.

Но той не упоменава кой е автора и кой е редактора на този вестник. А това е Любомир Лулчев. Голяма част от статиите в този вестник са публикувани в “Изгревът”, т. XX, с. 332-417. Въпросното интервю е поместено в том XX, с. 371–372. Некоректно е да се цитират само 6 реда, за да се докаже, че дъновистите не са християни.

6.17. Стефан Томов иска да унижи дъновистите, че принадлежат към някакво си Бяло Братство, което според него е старото Теософско дружество в Индия – виж точка **17**.

Ето и това не е вярно. А каква е истината? Ще отворите “Изгревът”, т. I, с. 262–267 и ще прочетете как Всемирното Велико Бяло Братство през вековете е преминало през своите три клона: първият – Египетски клон, вторият е Палестинският клон, а третият е Богомилският клон. И тези три клона имат представители в Школата на Бялото Братство на Учителя Дънов.

Проучете и се определяйте, на коя страна ще застанете. Човек е длъжен да се определи.

6.18. Стефан Томов упоменава, че на това Бяло Братство трябва да се постави християнска маска, за да прикрие, че това е индийско езичество с християнска маска – виж точка **18**.

И това не е вярно. И това е лъжа. А дали това е така, виж Изгревът”, т. I, с. 667–672 “Школата на Всемирното Велико Бяло Братство”.

6.19. Стефан Томов набеждава дъновистите, че на своите общи събрания отворени за всички, по своему тълкуват Евангелието – виж точка **19**.

Тези отворени събрания са в неделя от 10 часа от 1914 г. до 1944 г. Този, който изнася беседите е Петър Дънов. И Той отваря Библията, чете някой стих и върху него изгражда своите беседи.

А дали по своему си тълкуват Евангелието?

Знаем, че четирите Евангелия са дадени чрез Святия Дух на първите евангелисти. И може да ги тълкува само онзи, в който е Святия Дух. Защото това са думи на Святия Дух.

А кой е Петър Дънов?

Първо: **Той е Учителят на Бялото Братство на Слънчевата система.** (Виж "Изгревът", т. I, с. 641–642).

Второ: **Той е Мировият Учител на Великото Бяло Братство.** (Виж "Изгревът", т. I, с. 642–643).

Трето: **Той е Всемировият Учител.** (Виж "Изгревът", т. I, с. 644–647).

Всемировият Учител Беинса Дуно е глава на Всемирното Велико Бяло Братство. (Виж "Изгревът", т. I, с. 654–657).

Само Всемировият Учител на Вселената може да даде Словото на Бога.

Виж в "Изгревът", т. I, с. 664–666: "Словото на Всемировият Учител Беинса Дуно в Школата на Всемирното Велико Бяло Братство".

6.20. Стефан Томов отново се спира на преражданията, което противоречи на Христовото учение – виж точка **20**.

А това е същата лъжа. Но вече повтаряна няколко пъти. А защо се повтаря? За да се отхвърли дъновизма ли? А какво той пречи на Стефан Томов?

А сега ще отговорим какво му пречи.

а) Ако признае, че има прераждане на душите, трябва да признае, че човек се ражда със своите капитали от миналото.

А как един протестантски проповедник може да обясни това на своите слушатели, защо едни имат едни качества, а други ги нямат.

б) С прераждането следва, че трябва да се признае, че има карма – лична, индивидуална, обществена, народна. А като има карма, значи има причина, която идва от минало прераждане и следва разплащане в сегашното прераждане на човека.

А как един протестантски проповедник може да обясни това на своите слушатели, защо има бедни и богати, крадци и престъпници, господари и роби.

в) Когато една карма назрее идва време да се разреши. Човек може сам да я разрешава за 20–30 години или за 1 година.

Ето защо тези последователи на Учението са идвали при Учителя Дънов, те са се оплаквали от съдбата си и проблемите си и той ги е разрешавал. Да, ама той, защото има Власт и Сила на Духът. Това е силата на Учението му.

А един протестантски проповедник това не може да направи. Той само проповядва и нищо друго не може да направи. Светът не се нуждае от проповедници, а от служители на Духът. А как става това ли? Ето как.

г) В една своя беседа Учителят Дънов се обръща към слушателите си с въпроса:

"Вие смятате ли, че сте дошли тук съвсем случайно? Напротив, за всеки един от вас аз съм заплатил, за да дойдете и да слушате. Как съм заплатил? На всекиго от вас е строго определено в един човешки живот да разрешите един кардинален проблем на вашето прераждане, т.е. да разрешите вашата карма. За нея е определено 20–30 години. Но вие като идвате при мене и търсите съвет и помощ, то аз ви разрешавам кармата и вие я разрешавате от само себе си за 1 година. От 20 години ви остават 19 години. И през тези 19 години вие идвате тук и ме слушате, защото сте освободени от кармата ви. Така аз съм заплатил, че сте тука и сте мои слушатели. А за някои от вас, когато навършат 20 години тогава се

задвигват стрелките на кармата и вие или оставате завинаги тука, или се връщате в света. Това е обяснение, че някои ме следват 20 години и изведнъж ме напускат. Щракнали са стрелките на въпросния им часовник и като клещи са ги хванали и са ги върнали там, откъдето са дошли. По-злочеста съдба за тях няма.”

Е, питам сега, това може ли да го направи един протестантски или евангелски проповедник? Не може. Защото в тях го няма **Духът, който дава сила и власт над съдбите на хората.**

6.21. Стефан Томов, предупреждава всички християни да не се присъединяват към дъновистите – виж точка **21**.

А защо? Защото според него дъновистите не са християни.

А как ще отговори на това твърдение? А това също е лъжа. Защо непрекъснато повтарям, че това са лъжи? Защото са лъжи. А за да проверите каква е Истината, прочетете в “Изгревът” том I, с. 647–654 “Исус Христос – глава на Великото Бяло Братство”. Това е отговорът. Друг няма.

7. Аз заварих много последователи на Учителя Дънов, които бяха дошли от протестантските среди. На Изгрева се говореше за протестанти, а не за евангелисти, защото това разграничение беше дадено от Учителя.

Евангелист е едно, а протестант е друго.

И тези протестанти се провалиха по всички линии. Ако не бях аз да ги спася от историческия им провал, те отдавна щяха да изчезнат от земята и от небето.

Ето например:

Галилей Величков: виж в “Изгревът”, т. I, с. 5–108; т. IV, с. 52–240;

Веска Величкова: виж в “Изгревът”, т. VIII, с. 422–424 “В Ловеч в американския пансион”; “Изгревът”, т. VIII, с. 424–426 “Американските мисионери”; “Изгревът”, т. VIII, с. 426–428 “Протестантските семейства”; “Изгревът”, т. VIII, с. 428–430 “Протестантските деца отиват при Учителя”;

Надежда Кьосева и съпругът ѝ **Жорж Кьосев:** виж “Изгревът”, т. VI, с. 471–503.

А за **Димитър Кочев:** виж “Изгревът”, т. XIII, с. 603–620.

А сега тези синковци протестантски ги има и на земята и на небето, заради мене, защото влезнах в “Изгревът”. И остават там завинаги.

Други протестанти бяха необикновени образи.

Такъв беше **Кирчо лъвчето (Кирил Стоянов)**. Има го на много снимки на Изгрева, както и в том XX, как целува ръка на Учителя след Паневритмия на Изгрева. Разказваше ми че, му е била отворена фонтанелата на главата отгоре и е била покрит не с кост, а с лека ципа. Непрекъснато се е подувало и е имал главоболие. Отива при Учителя, разказва за дупката, която има на темето на главата си. Учителят протяга ръка, опипва и му казва, че до един месец ще се затвори. И в определения срок се затваря, образува се костно вещество. После ми взима ръката и я слага върху това място, където е била дупката. Аз опипвам и усещам, че опипвам костно вещество. Ето ви един пример. Това е едно от чудесата на Учителя изпитани от един протестантин. Та той вярваше на Учителя, отколкото на някакъв проповедник, макар че до края на живота си беше завързан за протестантите.

Друг протестанти беше **Славчо Печеников (Славянски)**. За него виж в “Изгревът”, т. VI, с. 499–501; т. V, с. 718–724.

А Катя Манолова бе омъжена за **Петър Зяпков**, които бе протестантин и всички ѝ казваха Катя Зяпкова.

8. Има още десетина, които са идвали често на Изгрева и са били ту към протестантите, ту към изгревляни. А на две места не можеш да бъдеш. Или си при едните, или си при другите. Но всички бяха поставени под калъпа на протестантите. Движеха се в едни определени рамки. Вие знаете ли, какво е калъп? Когато се правеха тухли, то калта се слага в сандъче с два отдела. Това е калъпа. После се занася на определено място и се обръща на земята. Вдига се сандъчето и долу остава калта, която се е очертала, както тухления калъп. После тухлите изсъхваха,

обръщаха се да изсъхнат и се нареждаха ред тухли, ред въглища в един кофтор, за да се изпекат. През този етап аз съм минал и съм носил тези калъпи, когато се строеше къщата на чичо ми Пешо. Това е разказа за калъпите.

9. Учителят много пъти предупреждава: **“Пазете се от кваса на протестантите”**.

А защо? Защото ще те заквасят с протестантския дух и ще втасаш и ще превтасаш, ще се излее от тебе онова, което е съществено и с което си дошъл на земята. Те проповядват Евангелието. Какво може да проповядва един протестантски ум в една човешка глава. Само онова, което има в главата при неговото обучение. И нищо повече.

Да се проповядва Евангелието означава да имаш връзка със Святия Дух, който е издиктувал Евангелието. Виж *“Изгревът” том XIX, с. 915, точка Г.*

А Евангелието се проповядва със Святия Дух, с чудеса и знамения, това говори апостол Павел в Посланието към римляните 15:19.

В България са преминали стотици проповедници по времето на Учителя. Никой не е имал връзка със Святия Дух, освен само един негов съученик и състудент, който за него е бил истински Божий служител. Виж *“Изгревът”, т. II, с. 224–225.* Той се е казвал **Цветан Цветанов**. Виж *“Изгревът” том VI, с. 53.*

От 1945 до 2006 г. такива протестанти, които да имат връзка със Святия Дух, няма. А защо? Ако я имат тази връзка трябваше да тръбят с фанфари, че Учителят Дънов е Всемировият Учител на Вселената. Това е. Край!

10. И така, от стотици протестанти, проповедници на Евангелието, Небето излъчва и определя само един, който има връзка със Святия Дух. Това е **Цветан Цветанов**. За него прочетете справките в *“Изгревът”* от по-горната точка 9.

И за да му даде Небето една реална опитност, то го изпраща да се срещне с хора, които имат връзка със Святия Дух.

Този случай е разказан от Учителя Дънов и е публикуван в беседата *«Синове на светлината»* от 23 март 1930 г. публикувана в книгата *«Делата Божий. Неделни беседи Сила и Живот, серия XIII»*. т. III. София, 1940, с. 112, 113-114.

Предоставяме ви този разказ.

“Какво разбираме под думата “Божествено”? Най-благородното, най-възвишеното, най-красивото, което човек носи в себе си, наричаме Божествено начало. В него се крие вечния живот, безсмъртието, красотата и смисъла на живота. В Божественото се крият всички възможности на човешката душа, а не на тялото. Тялото е резултат на нещо високо.”

“Един евангелски проповедник, българин, слушал да се говори за някакво духовно общество от свети хора в Америка. Той се заинтересувал да види тези хора, за които говорили чудни работи. Случило му се да отиде в Америка. Първата му работа била да намери това общество, да се запознае с тези чудни, свети хора. Най-интересното в тях било това, че когато преминавали от състоянието на обикновени хора в свети, те преживявали такава голяма радост, че излизали от релсите на обикновения си живот. Всеки, който изпитвал тази радост, започвал да играе, да прескача огради, да се катери по дървета, да целува и прегръща, когато срещне на пътя си. В това време той не държал сметка за общественото мнение. Той се намирал на седмото небе от радост – не се стеснявал от никого, защото имал висок идеал. Той съзнавал, че с него става нещо особено – душата му се пробуждала и минавал от обикновения в необикновен живот.

Този българин започнал да посещава обществото на светите хора редовно и за учудване на самия него, изпаднал в особеното състояние. Той почувствувал, че отвътре нещо го кара да скача, да играе, да пее, да се катери по дървета и по огради. Като не могъл да направи това, той легнал на земята по корем и започнал да се търкаля, да рита, да се обръща на всички страни. Най-после започнал да се моли: Господи, помогни ми да се освободя от това състояние, защото не мога да издържам. Ако продължи още малко, ще се пукна. И наистина, той се освободил

от това състояние, което повече не се повторило.

Мнозина се запитват, на какво се дължи това състояние. Питам: какво ще прави конят, ако го освободите от обора, в който бил дълго време затворен? Щом се види свободен, първата му работа е да отиде в гората. Който види този кон да препуска, ще каже: Какво се е разлудувал този кон? Ще бяга, разбира се. Досега той е бил в затвор. Щом се види на свобода, той влиза в обществото на светите хора, дето иска да стане член. Обаче, като го намери, господарят му се радва, че може пак да го затвори в обора. В същото положение се намира всеки човек. Докато е в обществото на светиите, той е подобен на свободен кон."

11. И накрая, какъв е изводът? Щом има един истински евангелист, който е служител Божий, непременно до него застава един истински протестантин. Единият е от Бялата лежа, а другият е от Черната лежа. Такъв е законът. И понеже "Изгревът" е мястото, където съжителствува Бялата и Черната лежа, то спокойно може да стоят и да се радват на вниманието ни тези два истински образа, за които бяха моите бележки. Браво на тях! Успяха да влязат в "Изгревът". И сега са живи и за земята и за небето до веки веков. Ето, това е силата на "Изгревът". Амин.

Настоящите бележки бяха написани на 25 и 26 февруари 2006 г.

12. А за доказателство за съществуването на прераждането ще приведем няколко извадки от Словото на Учителя, което бе направила Цанка Екимова, написала на пишеща машина в 4 екземпляра и ги раздаваше скришом.

След 1957 г., когато беше направен големия обиск на Изгрева и бяха иззети складовете с литературата на Учителя Дънов и унищожени, то тогава милицията ежесечно правеше обиски и изземваше книгите на Учителя Дънов. И тогава Цанка изваждаше по теми от Словото на Учителя, написваше ги на пишеща машина и ги раздаваше. Ето един такъв малък препис ви предоставяме.

В Словото на Учителя има на много места, когато е говорил за прераждането на човека. А това веднага се свързва с неговата карма и като последствие със страданията, които трябва да изтърпи човек. Така че, прераждане, карма и страдание са светата троица на човека, слязъл в плът на земята.

За Цанка Екимова виж в "Изгревът", т. VI, с. 242–339.